

**UDRUGA DJECE POGINULIH I NESTALIH HRVATSKIH
BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA**

ANALIZA

**ZAKON O HRVATSKIM BRANITELJIMA IZ
DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVIMA
NJIHOVIH OBITELJI**

Izdavač:

Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata
Trg hrvatskih branitelja 1, 32000 Vukovar

Kontakt:

udrugadjece.pnhb@gmail.com
kontakt@udpnhbdr.hr

Autori istraživanja i analize:

- Sandra Rapčak Škomrlj, predsjednica udruge i voditeljica ureda udruge
  - Veronika Soldo, administrativna djelatnica udruge
  - Marko Marić, dipl. pravnik i dopredsjednik udruge
- Antonija Perač Fištrović, stručni specijalist poslovnog upravljanja i tajnica udruge
  - Ana Herman, dipl. politolog i članica udruge

Lektura:

Žana Majić, prof. hrvatskoga jezika i književnosti i članica udruge

Analiza izrađena isključivo u digitalnome obliku te je ista vlasništvo Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata bez čijeg odobrenja se ne smiju koristiti rezultati provedenoga istraživanja.

www.udpnhbdr.hr

UVOD

Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata djeluje u sklopu 9. Centra znanja za društveni razvoj u Republici Hrvatskoj, u području unaprjeđenja kvalitete življenja hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata, a financiranoga sredstvima Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva.

U sklopu Razvojne suradnje Centara znanja analiziramo provedbu javnih politika i zakona vezanih za hrvatske branitelje i stradalnike Domovinskog rata.

U najširem smislu, javne politike uključuju odlučivanje o našim zajedničkim interesima, tj. poslovima. Javnim politikama se utječe na rješavanje zajedničkih problema neke zajednice, a vlast ili Vlada odgovorni su za njihovo donošenje i odlučivanje o njima. Međutim, iako Vlada, tj. vlast, imaju najvažniju ulogu u konstituciji javnih politika, oni nisu jedini akteri koji ju kreiraju. Postoji i puno drugih aktera koji su izvan vlasti, a koji sudjeluju ili pokušavaju sudjelovati u kreiranju javnih politika.

Jedan od tih nevladinih aktera je i naša Udruga koja je primarno fokusirana na djecu smrtno stradalih i nasilno odvedenih, odnosno nestalih hrvatskih branitelja, podizanje kvalitete njihovog života te pronalazak njihovih nasilno odvedenih roditelja.

S obzirom na populaciju i probleme s kojima se bavimo, odlučili smo napraviti istraživanje koje će biti posebno usredotočeno na Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, kao osnovni zakon koji određuje prava djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja.

Kroz ovo istraživanje željeli smo dobiti uvid koliko su djeca poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja uopće upoznati sa svojim pravima, koja prava iz zakona su konzumirana i u kojem opsegu te koliko su osobe iz populacije djece poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja zadovoljni zakonom, a sve s ciljem izrade prijedloga i smjernica za unaprjeđenje javnih politika, odnosno Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji.

Za metodu istraživanja izabrali smo upitnik putem interneta, odnosno putem google obrasca. Upitnik se sastojao od 107 pitanja, a ispitanici - djeca smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja mogli su ga potpuno anonimno ispuniti u razdoblju od 23. kolovoza do 15. rujna 2022. godine.

Upitnik je bio javno objavljen na mrežnim stranicama udruge, a ciljana skupina i svi zainteresirani su o istome bili obaviješteni i putem društvenih mreža udruge, kao i članovi udruge putem elektroničke pošte iz evidencije članstva.

Upitnik su u konačnici ispunila 132 ispitanika, a rezultate i analizu predstavljamo u nastavku.

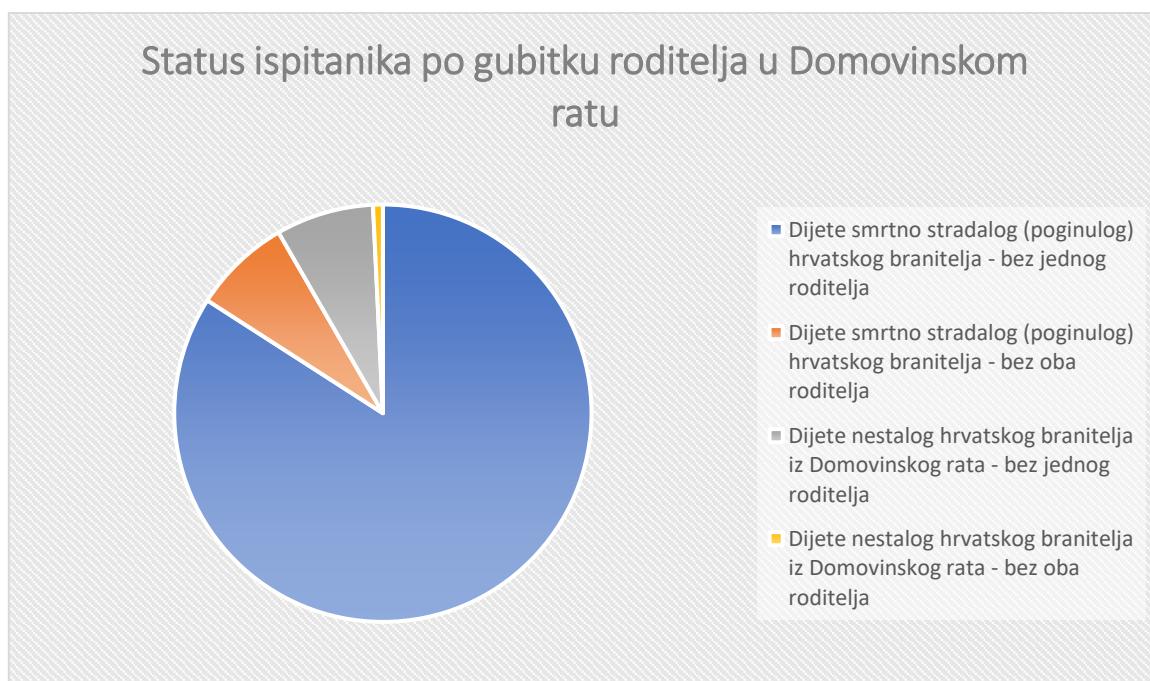
ANALIZA UPITNIKA

ZAKON O HRVATSKIM BRANITELJIMA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVIMA NJIHOVIH OBITELJI

OPĆI DIO

Upitnik su u potpunosti ispunile 132 osobe, od čega 68,9% žena i 31,1% muškaraca. Raspon dobi ispitanika bio je od 25 do 63 godine starosti, dok je prosječna dob ispitanika 37 godina. Prema bračnom statusu 61,4% živi u bračnoj zajednici, 14,4% su samci, 10,6% ih je u vezi, 9,1% žive u izvanbračnoj zajednici dok ih je 4,5% razvedenih.

Prema statusu u stradalničkoj populaciji najviše ispitanika ima status djeteta poginulog/ smrtno stradalog hrvatskog branitelja/ice iz Domovinskog rata – bez jednog roditelja (84,1%), zatim podjednako ispitanika ima status djeteta poginulog / smrtno stradalog hrvatskog branitelja/ice iz Domovinskog rata – bez oba roditelja (7,6%) i djeteta nestalog hrvatskog branitelja/ice iz Domovinskog rata – bez jednog roditelja (7,6%), a najmanje ispitanika ima status djeteta nestalog hrvatskog branitelja/ice iz Domovinskog rata – bez oba roditelja (0,8%).

Što se tiče dobi poginulog / smrtno stradalog ili nestalog roditelja u trenutku njegove pogibije, nestanka ili smrti povezane sa sudjelovanjem u Domovinskom ratu, raspon godina kreće se od 21 do 56 godina, dok je prosječna dob poginulog, smrtno stradalog ili nestalog roditelja po kojem ispitanici ostvaruju status iznosila 35 godina u trenutku pogibije, nestanka ili smrti povezane sa sudjelovanjem u Domovinskom ratu.

Poginuli, smrtno stradali ili nestali hrvatski branitelj/ica, po odgovorima ispitanika, najviše je imao/la dvoje djece (njih 54,5%), zatim jedno dijete je imalo njih 23,48%, troje djece je imalo 17,42% branitelja/ica, 3,03% je imalo četvero djece, dok je petero djece imalo 1,51% branitelja/ica. U trenutku pogibije, nestanka ili smrti roditelja povezane sa sudjelovanjem u

Domovinskom ratu raspon godina ispitanika bio je od 0 do 32 godine, dok je prosječna dob iznosila 8 godina. Petero ispitanika imalo je tek nekoliko mjeseci u trenutku pogibije ili nestanka roditelja u Domovinskom ratu, dok petero ispitanika još nije bilo rođeno u trenutku pogibije ili nestanka svoga roditelja.

Od ukupnoga broja ispitanika njih 84,1% ima status djeteta poginulog (smrtno stradalog) ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, dok je 15,9% ispitanika naknadno dobilo priznat status djeteta smrtno stradalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata.

97% ispitanika izjavilo je da im je drugi roditelj bio živ u trenutku pogibije roditelja po kojem ostvaruju status, dok je 3% ispitanika izjavilo da im je drugi roditelj ranije preminuo.

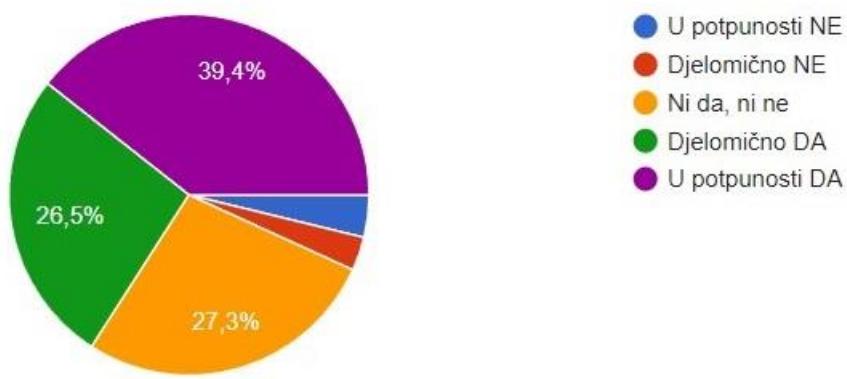
Kada gledamo današnje vrijeme, 84,1% ispitanika i dalje ima živog drugog roditelja, dok je njih 15,9% izjavilo da im danas niti drugi roditelj nije živ.

U sklopu istraživanja koje smo proveli, od ispitanika smo htjeli dobiti povratnu informaciju koliko su upoznati s pojmom javnih politika i rezultati su sljedeći:

- **43,2% ispitanika djelomično zna što su javne politike**
- **22% ispitanika u potpunosti zna što su javne politike**
- **18,9% ispitanika niti zna, niti ne zna što su javne politike**
- **9,1% ispitanika u potpunosti ne zna što su javne politike**
- **6,8% ispitanika djelomično ne zna što su javne politike**

Ispitanike smo također pitali smatraju li da se javne politike donose pod utjecajem aktualne vladajuće stranke u vrijeme donošenja pojedinih zakona u Republici Hrvatskoj te su rezultati sljedeći:

Smatrate li da se javne politike donose pod utjecajem aktualne vladajuće stranke u vrijeme donošenja pojedinih zakona u Republici Hrvatskoj?

Iz prikazanog grafikona vidljivo je da većina ispitanika u potpunosti ili djelomično smatra da se javne politike, odnosno pojedini zakoni ili izmjene zakona u Republici Hrvatskoj donose pod utjecajem aktualne vladajuće političke stranke.

Također nas je zanimalo mišljenje ispitanika o utjecaju organizacija civilnoga društva na donošenje i/ili izmjene javnih politika u Republici Hrvatskoj te su rezultati sljedeći:

- **35,6% ispitanika djelomično smatra da organizacije civilnoga društva imaju utjecaj na javne politike u RH**
- **22% ispitanika u potpunosti smatra da organizacije civilnoga društva nemaju nikakav utjecaj na javne politike u RH**
- **22% ispitanika djelomično smatra da organizacije civilnoga društva nemaju utjecaj na javne politike u RH**
- **18,2% ispitanika smatra da organizacije civilnoga društva niti nemaju, niti imaju utjecaj na javne politike u RH**
- **2,3% ispitanika u potpunosti smatraju da organizacije civilnoga društva imaju utjecaj na javne politike u RH**

Smatramo da su odgovori djelomično takvi jer dio ispitanika ne prati redovito rad organizacija civilnoga društva ili nisu aktivni članovi u organizacijama civilnoga društva gdje pripadaju pa stoga nisu niti upoznati sa svim aktivnostima koje organizacije poduzimaju u području javnih politika. Mnoge organizacije civilnoga društva danas posjeduju vlastite mrežne stranice na kojima redovito objavljaju svoje aktivnosti, pa tako i aktivnosti vezane za javne politike, stoga smatramo da su takvi sadržaji svima dostupni. Kao mogući razlog ovakvog mišljenja krije se i u nedovoljnem poimanju stvarnog značenja javnih politika obzirom da je iz odgovora koje su nam pojedini ispitanici dali vidljivo da javne politike vežu isključivo za političke vijesti u informativnim programima raznih TV kuća ili tiskovina te stoga ne shvaćaju u potpunosti niti pojam javnih politika, a što je vidljivo iz sljedećeg odgovora:

„Politici ovdje mesta nema.“

Ispitanici su imali mogućnost dati svoje mišljenje o utjecaju organizacija civilnoga društva na javne politike u Republici Hrvatskoj te izdvajamo sljedeća:

„Slanje prijedloga izmjene zakona, suradnja sa institucijama, prosvjedi, javna priopćenja, konferencije i okrugli stolovi, redovna komunikacija s članovima u svrhu pribavljanja prijedloga itd. Smatram da institucije i vlast RH nemaju adekvatnu komunikaciju s udrugama, a ni iskrenu želju čuti njihovo mišljenje i prijedloge, još manje raspravljati o tim prijedlozima i zajednički tražiti rješenje.“

„Ima super udruga koje kvalitetno zastupaju interes svojih članova, međunarodno su aktivne i imaju brojne stručnjake koji rade kvalitetne programe i dokumente, ali valjda našim "političarima" smeta pamet i znanje pa utjecaja skoro da i nema.“

„Udruge na javne politike mogu utjecati kroz provođenje raznih javnih kampanja, apeliranja, davanje prijedloga za izmjene postojećih zakona ili kreiranje novih zakona, sudjelovanjem u radu raznih radnih skupina, komunikacijom sa izvršnom vlasti u području svojeg djelovanja. Za sve navedeno osnova je poznavanje postojećih zakona i realne situacije, redovna komunikacija s korisnicima, provođenje različitih istraživanja u svrhu osluškivanja njihovih potreba kako bi se moglo ispred organizacije tražiti određen utjecaj na javne politike.“

„Smatram da organizacije civilnog društva nemaju nikakav utjecaj na javnu politiku. Javna politika diktira se od strane vladajuće stranke i ono što je presudno je utjecaj moći vladajućih struktura. Na vlastitom sam primjeru mogla više puta svjedočiti kako se prava djece poginulih branitelja sustavno narušavaju u korist onih koji su uključeni u vladajuću stranku i da niti jedna udruga nema nikakvih načina da to sprječi.“

„Smatram da bi organizacije civilnog društva koje kvalitetno, marljivo i dokazano uspješno djeluju morale imati veliki utjecaj na javne politike u Republici Hrvatskoj. Žalosti me činjenica da organizacije civilnog društva koje daju svoje maksimume nisu dovoljno cijenjene u svome radu te im se ne daje veliki utjecaj u kreiranju javnih politika u Republici Hrvatskoj.“

„Utječu samo udruge koje su bliske trenutno vladajućoj političkoj stranci. Političare nije briga za stvarne probleme i potrebe građana, pogotovo branitelja i obitelji poginulih i nestalih branitelja, sjete nas se samo za obljetnice. Svima su puna usta obitelji poginulih i nestalih branitelja u govorima, a realnost je sasvim nešto drugo.“

„Kontinuiranom komunikacijom s tijelima javne vlasti, sudjelujući u programima koji se financiraju putem javnih poziva i slanjem povratnih informacija tijelima državne uprave.“

„Akteri iz udruge aktivno sudjeluju u provedbi, te pružanju raznih vrsta usluga, pogodnosti pa tako i neke vrste politike, jedino u procesima nemaju fazu odlučivanja. Smatram da se udruga bori na sve načine kako bi pomogla svojim članovima.“

„Udrugama se nude velike mogućnosti razvoja jer mogu zastupati interes građana. Potrebno je sudjelovati, zalagati i isticati se.“

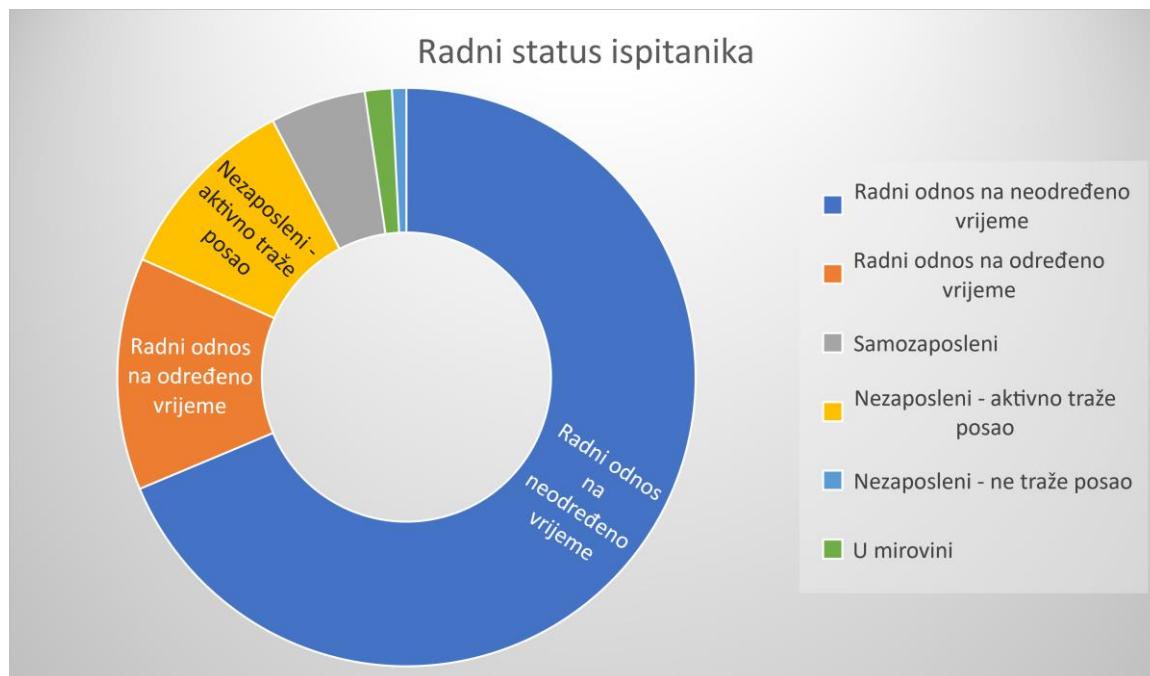
Iz danih odgovora je vidljivo da ipak većina ispitanika posjeduje određena znanja o javnim politikama i utjecaju na iste od strane organizacija civilnoga društva, što bi moglo biti i u puno većoj mjeri ukoliko bi se isti aktivnije uključili u rad svojih organizacija ili se barem redovito informirali o aktivnostima organizacija civilnoga društva.

PRAVA U SVEZI S RADOM

Od ukupnog broja osoba koje su u potpunosti ispunile upitnik, njihov trenutni status po pitanju radnog odnosa je sljedeći:

- 68,2% osoba je u radnom odnosu na neodređeno radno vrijeme
- 12,9% osoba je u radnom odnosu na određeno radno vrijeme
- 5,3% osoba je samozaposleno kroz vlastito poduzeće, obrt i dr.

- 10,6% osoba je nezaposleno i aktivno traži zaposlenje
- 0,8% osoba je nezaposleno i trenutno ne traži novo zaposlenje
- 1,5% osoba je trenutno u mirovini

Od ukupnog broja zaposlenih ispitanika njih 40,1 % se za dobivanje trenutnog zaposlenja prilikom prijave pozivalo na pravo prednosti prilikom zapošljavanja, sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji dok njih **59,9 % nije koristilo pravo prednosti prilikom zapošljavanja na trenutno radno mjesto.**

Međutim, kada pogledamo podatak o stručnoj spremi koju su osobe stekle svojim obrazovanjem, te stručnoj spremi na koju su prijavljene na trenutnome radnom mjestu, podaci su sljedeći:

- 58,1 % osoba trenutno radi na radnome mjestu svoje stručne spreme
- 41,9 % osoba je trenutno zaposleno na radnome mjestu koje nije jednako njihovoj stečenoj stručnoj spremi

Kada usporedimo stručnu spremu koju su ispitanici stekli te njihov trenutni radni status podaci su sljedeći:

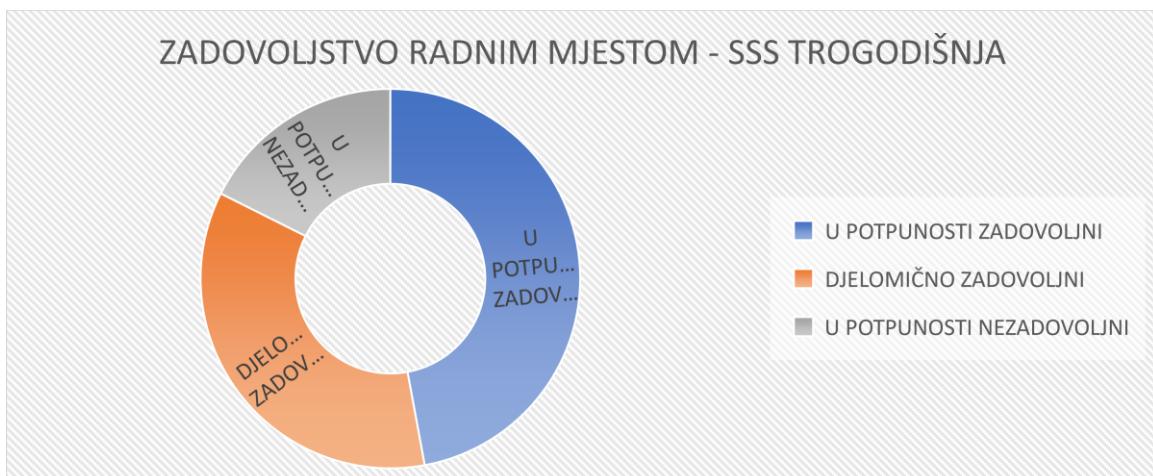
OSNOVNU ŠKOLU, BEZ NASTAVKA OBRAZOVANJA završile su tri osobe, od kojih su sve osobe u radnome odnosu – dvije osobe na neodređeno radno vrijeme, a jedna osoba na određeno radno vrijeme. Sve osobe su izjavile da su **djelomično** zadovoljne trenutnim radnim mjestom.

SREDNJU STRUČNU SPREMU (TROGODIŠNJE OBRAZOVANJE) steklo je 22 ispitanika, od kojih su 4 osobe nezaposlene te aktivno traže zaposlenje, 2 osobe su zaposlene na određeno radno vrijeme, 15 osoba je zaposleno na neodređeno radno vrijeme te jedna osoba spada u kategoriju „ostalo“ (osobe sa utvrđenom nesposobnosti za rad i slično).

Od ukupnog broja zaposlenih osoba s trogodišnjim srednjoškolskim obrazovanjem, njih 29,4% trenutno je zaposleno na radnom mjestu svoje stručne spreme, dok je **70,6 % ispitanika trenutno zaposleno na radnom mjestu koje nije njihove stručne spreme.**

Podatci o osobnom zadovoljstvu zaposlenih osoba iz ove kategorije su sljedeći:

- 47,1 % ispitanika je u potpunosti zadovoljstvo svojim trenutnim radnim mjestom
- 35,3 % ispitanika je djelomično zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom
- 17,6 % ispitanika u potpunosti nije zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom

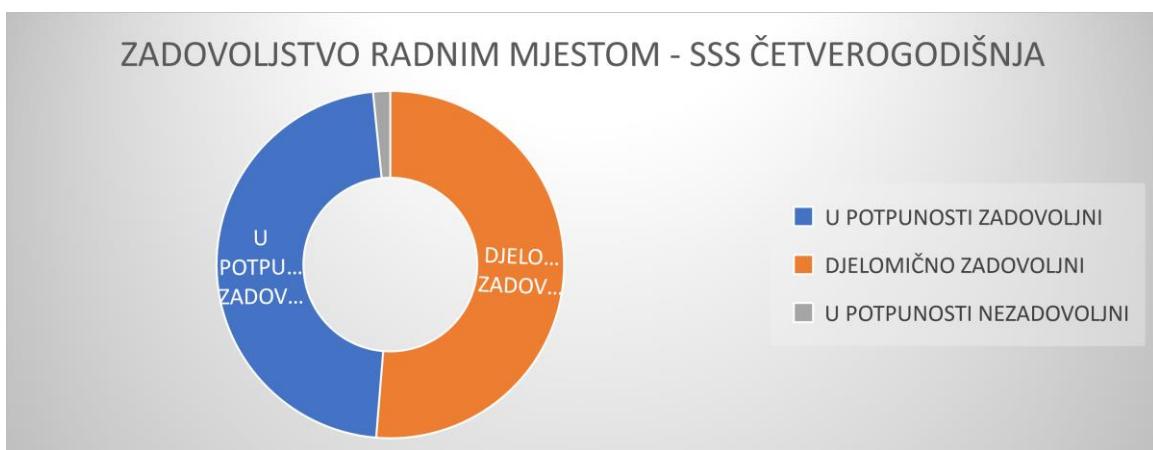

SREDNU STRUČNU SPREMU (ČETVEROGODIŠNJE OBRAZOVANJE) steklo je 45 ispitanika, od kojih su 2 osobe u mirovini, 6 osoba je nezaposleni i aktivno traže posao, 6 osoba je zaposleno na određeno radno vrijeme i 31 osoba je zaposlena na neodređeno radno vrijeme.

Od ukupnog broja zaposlenih osoba s četverogodišnjim srednjoškolskim obrazovanjem, njih 62,1 % trenutno je zaposleno na radnome mjestu svoje stručne spreme, dok je 37,9 % ispitanika trenutno zaposleno na radnome mjestu koje ne odgovara njihovoј stručnoј spremi.

Gledajući podatke o osobnom zadovoljstvu zaposlenih osoba iz ove kategorije oni su sljedeći:

- 51,3 % ispitanika je djelomično zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom
- 47,1 % ispitanika je u potpunosti zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom
- 1,6 % ispitanika u potpunosti nije zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom

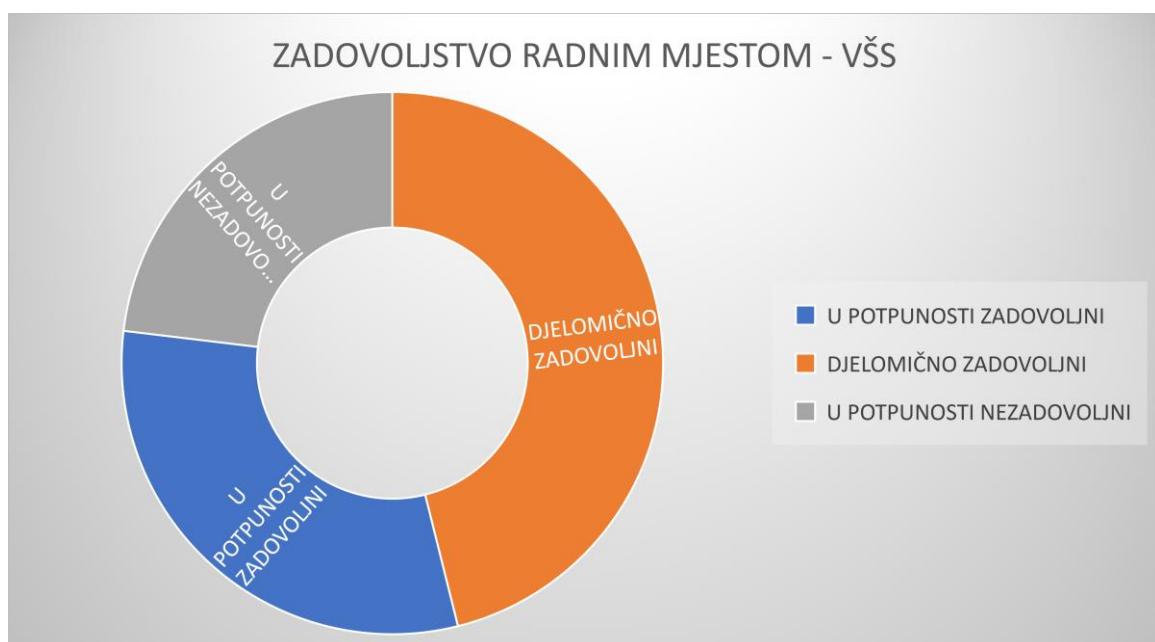

VIŠU STRUČNU SPREMU steklo je 14 ispitanika, od kojih je 1 osoba nezaposlena i aktivno traži posao, 1 osoba je zaposlena na određeno radno vrijeme i 12 osoba je zaposleno na neodređeno radno vrijeme.

Od ukupnog broja zaposlenih osoba koje su stekle višu stručnu spremu, njih 53,8 % trenutno je zaposleno na radnome mjestu svoje stručne spreme, dok je **46,2 % ispitanika trenutno zaposleno na radnome mjestu koje nije njihove stručne spreme.**

Podatci o osobnom zadovoljstvu zaposlenih osoba iz ove kategorije su sljedeći:

- 46,1 % ispitanika je djelomično zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom
- 30,8 % ispitanika je u potpunosti zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom
- 23,1 % ispitanika u potpunosti nije zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom

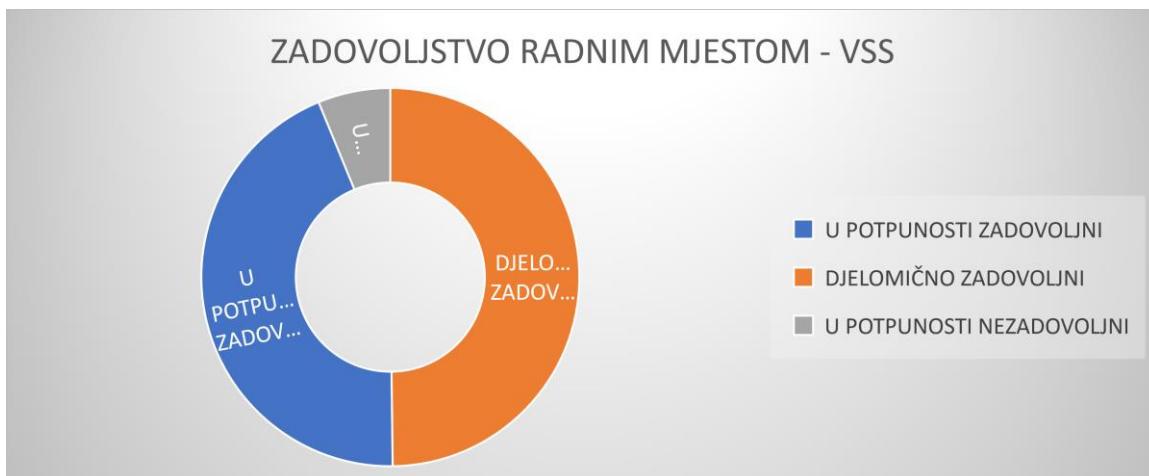
VISOKU STRUČNU SPREMU steklo je 43 ispitanika, od kojih je 1 osoba nezaposlena i ne traži posao, 3 osobe su nezaposlene i aktivno traže posao, 7 osoba je zaposleno na određeno radno vrijeme, 27 osoba je zaposleno na neodređeno radno vrijeme i 5 osoba je samozaposleno putem vlastitog poduzeća, obrta i slično.

Od ukupno broja zaposlenih osoba koje su stekle visoku stručnu spremu, njih 71,8 % trenutno je zaposleno na radnome mjestu svoje stručne spreme, dok je 28,2 % ispitanika trenutno zaposleno na radnome mjestu koje nije njihove stručne spreme.

Gledajući podatke o osobnom zadovoljstvu zaposlenih osoba iz ove kategorije oni su sljedeći:

- 49,8 % ispitanika je djelomično zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom
- 44 % ispitanika je u potpunosti zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom

- 6,2 % ispitanika u potpunosti nije zadovoljno svojim trenutnim radnim mjestom

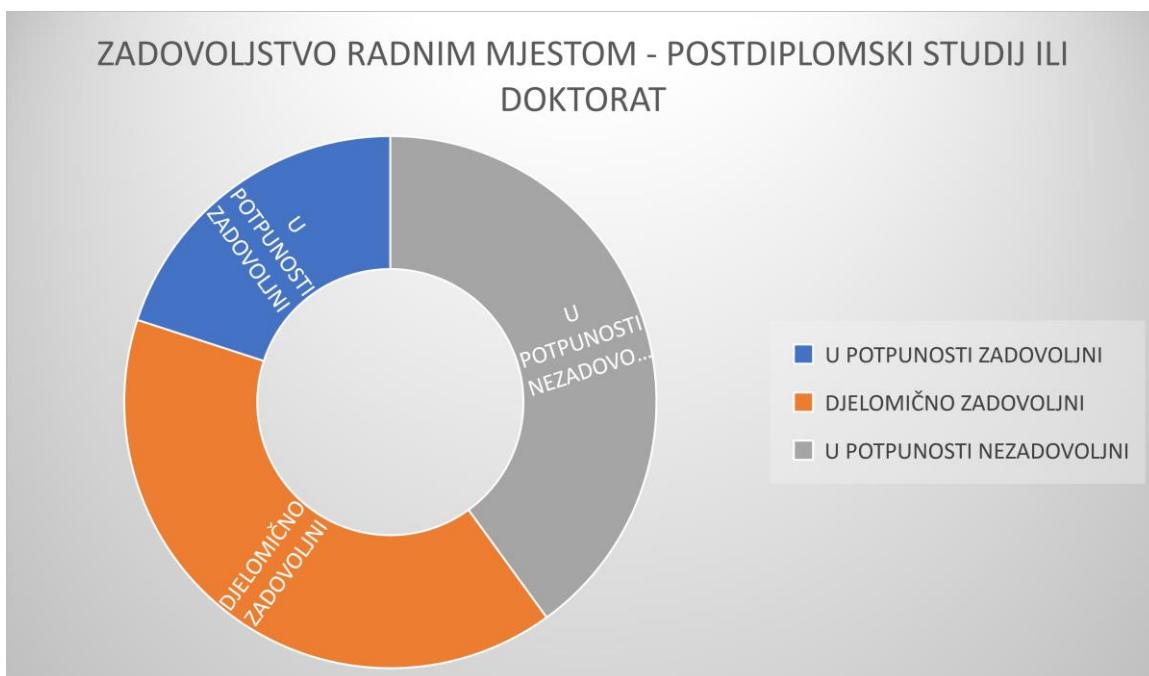

POSTDIPLOMSKI STUDIJ ILI DOKTORAT završilo je i steklo 5 ispitanika, od kojih je 4 osobe zaposleno na neodređeno radno vrijeme, a 1 osoba je zaposlena na određeno radno vrijeme.

60% ispitanika iz ove kategorije trenutno je zaposleno na radnom mjestu svoje stručne spreme, dok je **40% ispitanika trenutno zaposleno na radnom mjestu koje nije odgovarajuće stručne spreme.**

Osobno zadovoljstvo trenutnim radnim mjestom kod ovih osoba je sljedeće:

- 40% ispitanika u potpunosti nije zadovoljno trenutnim radnim mjestom
- 40% ispitanika je djelomično zadovoljno trenutnim radnim mjestom
- 20% ispitanika je u potpunosti zadovoljno trenutnim radnim mjestom

Detaljnijom analizom odgovora, te uspoređujući podatke o osobnom zadovoljstvu trenutnim radnim mjestom i stručnoj spremi na koju su prijavljeni na istome, došli smo do sljedećih podataka:

**13,9 % ISPITANIKA U POTPUNOSTI NIJE ZADOVOLJNO TRENUTNIM RADNIM
MJESTOM NA KOJEMU SU ZAPOSLENI**

Osobno nezadovoljstvu trenutnim radnim mjestom najčešće je zbog činjenice da se većinom radi o osobama koje imaju stečenu drugu (veću) stručnu spremu od one na koju su prijavljeni te često ova kategorija ispitanika radi na poslovima za koje je potrebno osnovnoškolsko obrazovanje (spremačice m/z i slično) te navode da su im poslodavci jedino na takvim natječajima priznavali potvrdu o statusu, dok su na natječajima svoje struke u većini slučajeva bili odbačeni. Gledajući postotak koji dobijemo u ovoj kategoriji, on je i više nego poražavajući:

93,3 % ispitanika koji u potpunosti nisu zadovoljni trenutnim radnim mjestom zaposleno je na radnome mjestu koje nije njihove stručne spreme.

**48,3 % ISPITANIKA DJELOMIČNO JE ZADOVOLJNO TRENUTNIM RADNIM
MJESTOM NA KOJEMU SU ZAPOSLENI**

Djelomično zadovoljstvo, odnosno nezadovoljstvo ove kategorije osoba podijeljeno je iz različitih razloga – dio osoba je djelomično zadovoljan isključivo zbog činjenice da nisu zaposleni na radnome mjestu svoje stručne spreme, dok ostatak ispitanika nezadovoljstvo pronalazi u struci za koju su se tijekom školovanja opredijelili, lošim uvjetima rada ili lošim radnim okruženjem, teškom tržištu rada zbog ekonomske krize i dr.

43,6 % ispitanika koji su djelomično zadovoljni trenutnim radnim mjestom trenutno je zaposleno na radnome mjestu koje nije njihove stručne spreme

---

**37,8 % ISPITANIKA U POTPUNOSTI JE ZADOVOLJNO TRENUTNIM RADNIM
MJESTOM NA KOJEMU SU ZAPOSLENI**

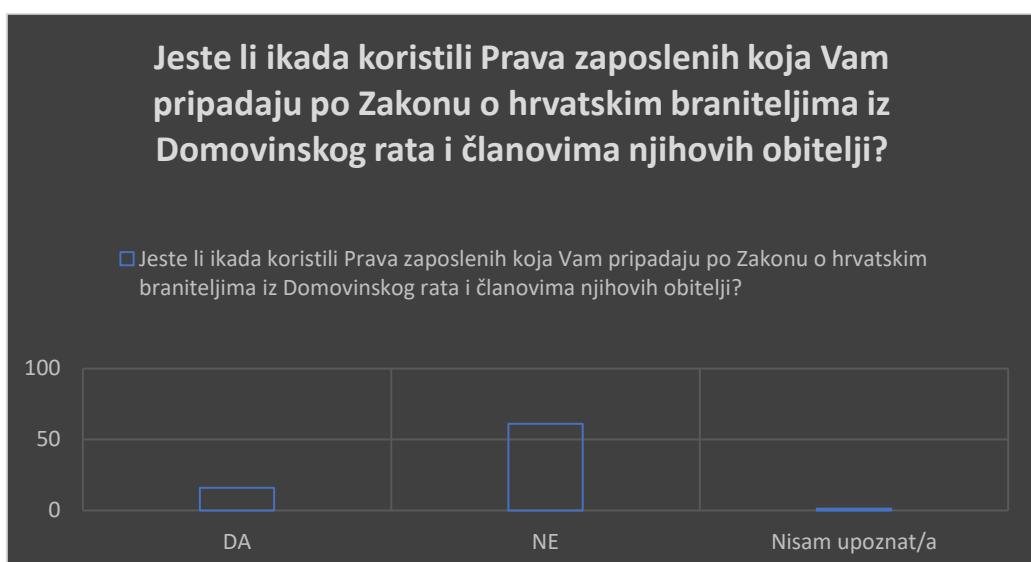
Analizirajući odgovore ove kategorije ispitanika, njihovo osobno zadovoljstvo najviše se očituje u činjenici da je 81,4 % ispitanika trenutno zaposleno na radnome mjestu svoje stručne spreme, dok je ostatak ispitanika ove kategorije zadovoljstvo iskazao dobrim radnim okruženjem, činjenicom da imaju dobro plaćen posao unatoč krizi ili da su ostali zaposleni unatoč epidemiji Covid-19 virusom koja nas je zahvatila od 2020. godine.

18,6 % ispitanika koji su u potpunosti zadovoljni trenutnim radnim mjestom trenutno je zaposleno na radnome mjestu koje nije njihove stručne spreme.

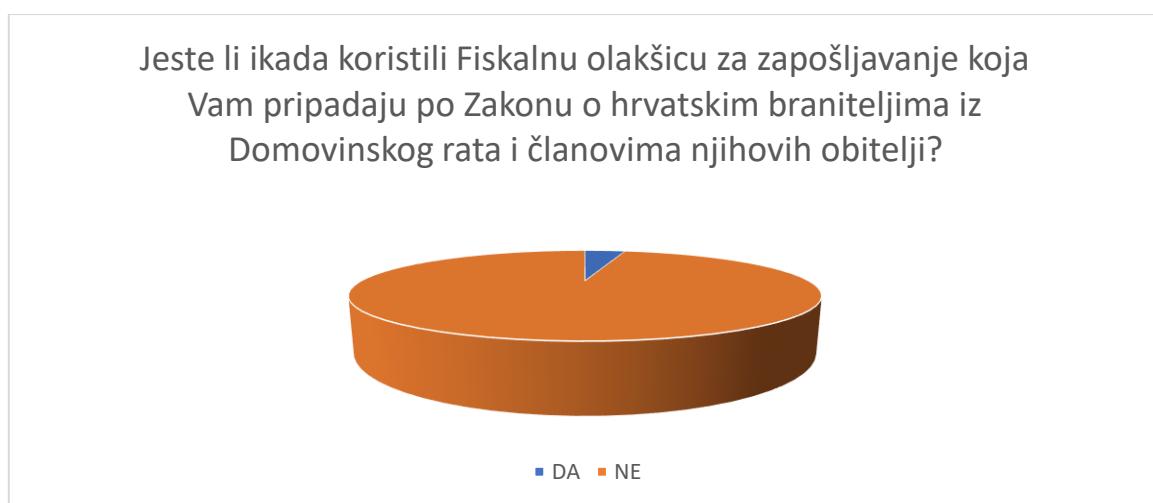
Osim prava prednosti prilikom zapošljavanja, Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji propisuje prava zaposlenih i fiskalne olakšice za zapošljavanje, a koji se odnose na djecu smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata.

Istraživanjem smo htjeli doći do podataka koliko osoba je upoznato s određenim pravom iz zakona te koliko osoba je isto pravo koristilo. Kada govorimo o pravima zaposlenih i fiskalnim olakšicama za zapošljavanje, u radu s korisnicima primijetili smo da isti većinom nisu upoznati s navedenim pravima, a to se pokazalo i ovim istraživanjem.

Prava zaposlenih (*propisana člankom 105. Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji*) koristilo je svega 12,1% ispitanika, dok je **87,9% ispitanika odgovorilo da nisu koristili ta prava ili nisu niti upoznati s tim pravima.**

Kod fiskalne olakšice za zapošljavanje situacija je još poraznija – samo 3,8 % ispitanika je koristilo navedeno pravo, dok je **96,2 % ispitanika izjavilo da nisu koristili fiskalne olakšice ili nisu niti znali da navedeno pravo postoji.**

Smatramo da je jedan od glavnih razloga nepoznavanja navedenih prava i pogodnosti nedovoljna informiranost populacije koja je sudjelovala u istraživanju, a što se potvrđuje i određenim odgovorima ispitanika gdje navode da za većinu prava i pogodnosti nisu znali dok nisu pristupili istraživanju koje je provodila Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata.

Dio je ispitanika upoznat s većinom prava i pogodnosti koja im pripadaju Zakonom o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, no razočarani su u sustav i poučeni dosadašnjim lošim iskustvima, određena prava i pogodnosti ne žele više niti pokušati koristiti. Kada govorimo o pravu prednosti prilikom zapošljavanja djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja, njihovu razočaranost potvrđuje i sljedeći podatak:

- 53 % ispitanika smatra da poslodavci samo ponekad poštju pravo prednosti prilikom zapošljavanja
- 37,1 % ispitanika smatra da poslodavci u potpunosti ne poštju pravo prednosti prilikom zapošljavanja
- 9,9 % ispitanika smatra da poslodavci u potpunosti poštju pravo prednosti prilikom zapošljavanja

Analizom osobnih iskustava ispitanika prilikom pozivanja na pravo prednosti prilikom zapošljavanja došli smo do nekoliko različitih elemenata.

1. Ispitanici koji nisu ostvarili pravo prednosti prilikom zapošljavanja jer smatraju da su natječaji i testiranja namještene čine najveći postotak ovih odgovora

„Pozvala sam se na to pravo točno 4 puta. Odmah su organizirana testiranja na kojima sam morala biti najbolja ili jednaka najboljem kako bih bila zaposlena. Poštujem to jer tako piše u Zakonu. Smatram da mi se posao ne bi trebao dati samo zato što imam ovaj status. Za sva 4 testiranja sam jako puno učila i trudila se, no nisam imala nikakve šanse jer su testiranja bila namještena. Uvijek je bilo barem jedno pitanje iz nekog zakona ili područja koje izlazi iz okvira smjernica za učenje za testiranje. Tako da bi uvijek ona osoba kojoj je namijenjeno to mjesto dobila posao. A ukoliko bih imala najviše bodova iz pisanog dijela, na samom razgovoru za posao bih dobila manje bodova i opet bi scenarij bio isti. (...) Na kraju sam odustala od te potvrde jer sam shvatila da mi više šteti nego što mi može omogućiti zaposlenje. Nakon završenog fakulteta 4 i pol godine sam bezuspješno bila u potrazi za poslom. Cjelokupna situacija je vrlo nepovoljno djelovala na mene. Bila sam vrlo nezadovoljna i depresivna. (...) U Hrvatskoj nije uopće bitno jesu li školovan, pametan i sposoban, nego je bitno samo koga poznaješ i čiji si. Mene to jako boli i smatram da naši roditelji nisu krenuli u Domovinski rat da bi imali ovakvu Hrvatsku. Moj otac je umro za ovu zemlju i vjerujem da bi danas zaplakao da ju vidi kakva je. Žalosno.“

„Većina poslodavaca nije poštivala pravo prednosti prilikom zapošljavanja te su jako dobro upoznati sa "rupama" u zakonu i koriste ih da bi zaobišli pravo prednosti. Najčešći primjer je testiranje za posao (svi oblici), a posebice razgovor za posao gdje komisija nerijetko postavlja pitanja koja nisu vezana za samo radno mjesto za koje ste konkurirali nego postavlja pitanja poput gdje živate, s kim živate, koju školu ste završili itd. kako bi vam na temelju tih odgovora u konačnici dali manje bodova od osobe za koju su unaprijed predvidjeli to radno mjesto. To sam i osobno prošla prilikom prijave za jedno radno mjesto. U konačnici sam imala preko 50 odbijenica i jedino radno mjesto koje sam dobila na temelju prava prednosti je bilo posao

čistačice u školi. Radila sam i to jer mi je u tom trenutku života bilo potrebno imati bilo kakav posao.“

„Uz sve moje rezultate u radu (po zvanju sam nastavnik savjetnik, autor školskog udžbenika i dr.) te potvrdu da je otac poginuo u ratu, nijedan ravnatelj/-ica nije smatrao/-la da me treba zaposliti jer sam već zaposlena (iako već 22 godine na putovanju na posao). Zadnji natječaj na koji sam se javila u bjelovarskoj gimnaziji bio je namješten za mladog kolegu koji je tek diplomirao, no važno je da je povezan preko oca s lokalnom politikom. Sram me je u kojem gradu živim, načinu na koji se ljudi odnose prije svega prema radu i rezultatima, a zatim prema stradalnicima Domovinskoga rata.“

„Skoro nitko ne poštuje pravo prednosti. Zapošljava se isključivo preko veze. Doveli su nas do toga da je sramota priložiti potvrdu o statusu i reći da si dijete poginulog ili nestalog branitelja. Ispada da tražiš milost, a ne da si ispunio sve uvjete natječaja i samo što želiš je da konačno dobiješ posao na temelju stečenih znanja i iskustva, a ne da budeš prisiljen kruh zarađivati u inozemstvu. (...) Školovala sam se kao i svi ostali, stalno me svi prozivaju (mediji, društvo) da imam privilegije, a ja moram godinama čistiti umjesto da radim u struci. (...) Stavili ste mrtvo slovo na papir i dali ga javnosti da pljuju po nama. U isto to vrijeme manjine imaju veća prava od nas. Dijete ubojice mog tate bi prije dobilo posao u ovoj zemlji nego ja.“

„Loša! Nemam posao u struci jer poslodavci koriste sve načine kako nas ne bi zaposlili na takvim mjestima (testiranja, najčešće samo razgovori za posao). Inspekcija tu ne može onda ništa učiniti kada se žalimo. Zato već godinama radim kao spremaćica u raznim školama i vrtićima jer jedino eto to mogu, i to na zamjeni.“

2. Ispitanici koji nisu ostvarili prednost prilikom zapošljavanja jer su natječaji poništeni te su poslodavci nerijetko u novim natječajima mijenjali uvjete

„Moja su iskustva blago rečeno užasna. U više navrata sam se pozivao na pravo prednosti koje nije bilo ispoštovano te su se poništavali natječaji, mijenjali uvjeti..“

„Najčešće je bio poništen natječaj, ukoliko nije bilo testiranja.“

„Kada sam na natječaju bio izabran, natječaj je poništen i promijenjeni su uvjeti natječaja koje više nisam zadovoljavao.“

„Cijeli natječaj je poništen zbog moje potvrde, jer je radno mjesto bilo namijenjeno nekome drugome.“

„Natječaji su poništeni, i dalje sam u potrazi za poslom.“

3. Ispitanici koji su zbog pozivanja na pravo prednosti prilikom zapošljavanja bili izloženi uvredama, diskriminaciji i drugim oblicima vrijedanja ili nerazumijevanjem odredbi zakona od strane poslodavca

„Odbili su me i rečeno mi je: Pa šta ćemo sad i za 300 godina spominjati rat?“

„Pa npr. bilo je rečeno "a koliko vas još ima da se pozivate na to pravo" ..“

„Ravnatelj je smatrao da nemam status djeteta poginulog branitelja "jer sam se udala" ..“

„Negativno, od nagovaranja da ne iskoristim svoje pravo do maltretiranja tijekom cijelog probnog rada.“

„Odgovore koje sam dobivao su bili ; "Taj ti papir ništa ne znači!" , "Što ti misliš da si iznad svih ostalih?" i/ili "Što ti je ovo, to nisi trebao priložiti jer sada si na dnu liste.". Uglavnom po mome mišljenju ponizavajući i često "otresiti" odgovori. “

4. Ispitanici koji imaju pozitivna iskustva i uvaženo im je pravo prednosti prilikom zapošljavanja

„Smatram da mi u konačnici nije trebalo i da sam zaposlena isključivo zbog svojih kvaliteta, znanja i iskustva. Nisu mi taj dio niti spomenuli kako prilikom razgovora za posao i testiranja tako niti prilikom zapošljavanja. To pravo sam koristila kao rezervu.“

„Na svoj prvi posao sam priložila potvrdu o statusu, međutim ispunjavala sam i ostale uvjete za zaposlenje tako da mi je ovo bio još bonus.“

„Posao koji sada radim dobila sam na temelju potvrde, no znam ljudi koji nisu imali takva iskustva.“

„Bio sam prvi na rang listi na testiranju pa mi pravo prednosti nije trebalo.“

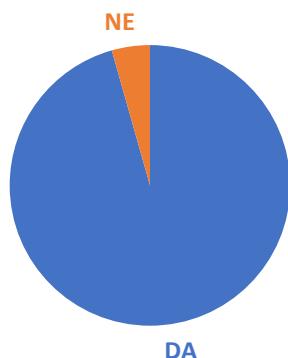
Iz navedenih odgovora vidljivo je da se pravo prednosti prilikom zapošljavanja priznaje tek u manjem postotku, dok većina poslodavaca koristi razne alate kako bi izbjegli omogućiti osobi da ostvari svoje pravo iz zakona. Ono što se najčešće spominje kao „rupa u zakonu“ su različiti oblici testiranja za koje ispitanici smatraju da su unaprijed osmišljena za određenog kandidata kojeg se zapravo želi zaposliti, a kao najočitiji primjer navode razgovor za posao na kojem se dodjeljuju bodovi subjektivnim pristupom te upravo na tom obliku testiranja većina osoba iz ove populacije ne prolazi testiranje za posao, iako imaju sve potrebne kvalifikacije, znanja i iskustva.

Također, ispitanici kroz odgovore često ukazuju i na određene manjkavosti unutar samog zakona, a koje bi boljom definicijom možda postigle da i primjena zakona u praksi bude češća i kvalitetnija. Upravo na to ukazuje i sljedeći podatak gdje smo ispitanike pitali smatraju li da su potrebne određene izmjene u Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, a vezane za prava u svezi s radom te smo dobili sljedeći podatak:

69,7% ispitanika smatra da su potrebne promjene trenutnog Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji i prava u svezi s radom

30,3% ispitanika smatra da nisu potrebne izmjene trenutnog Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji i prava u svezi s radom

Smamate li da su potrebne određene promjene u Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji vezano za pravo prednosti prilikom zapošljavanja?

Ispitanicima je ponuđeno da navedu prijedloge za izmjenu trenutnog Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, odnosno odredbi zakona koje se odnose na prava u svezi s radom te su najčešće navođene sljedeće stvari:

- Omogućiti osobama koje rade putem ugovora na određeno vrijeme da ostvare pravo prednosti prilikom zapošljavanja ukoliko se prijavljuju na natječaj za radno mjesto na neodređeno radno vrijeme u njihovoj struci i za koji ispunjavaju uvjete propisane natječajem
- Ukinuti dio iz članka koji definira da se prednosti prilikom zapošljavanja ostvaruje „pod jednakim uvjetima“ jer se tada zapravo ne radi o nikakvom pravu prednosti, nego bi osoba svakako bila primljena na radno mjesto ako se pokazala kao najbolji kandidat
- Zakonom propisati dodatno bodovanje (5 bodova) na temelju statusa i potvrde djeteta smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata kao jedan od „alata“ zakona kojim se nastoji smanjiti daljnje manipuliranje na testiranjima
- Na sve oblike testiranja uvesti neovisnu komisiju ili osobu ispred Ministarstva hrvatskih branitelja koja će pratiti cijelokupnu provedbu natječaja, testiranja i ocjenjivanja kandidata te na taj način zastupati da se zakon provodi na ispravan način
- Uvesti veće kontrole za kršitelje zakona i veće kazne za nepoštivanje istog
- Ukloniti obvezu predaje rodnog lista iz zakona kao obavezne dokumentacije da bi se prednost ostvarila obzirom da je iz potvrde ili rješenja o statusu vidljiva srodnost sa smrtno stradalim ili nestalim hrvatskim braniteljem

<ul style="list-style-type: none"> Propisati da se prednost prilikom zapošljavanja može ostvariti i prilikom prijave za radno mjesto kod privatnika
<ul style="list-style-type: none"> Uskladiti pravo prednosti prilikom zapošljavanja djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina i Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom
<ul style="list-style-type: none"> Zakonom odrediti obavezu kvotnog zapošljavanja djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja u tijelima državne uprave, tijelima sudbene vlasti i drugim državnim tijelima, upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javnim službama i javnim ustanovama kojima je osnivač ili jedan od osnivača Republika Hrvatska, općina, grad, županija, izvanproračunskim i proračunskim fondovima, pravnim osobama u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske, pravnim osobama u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave, pravnim osobama s javnim ovlastima kao i svim privatnim poduzećima
<ul style="list-style-type: none"> Zakonom propisati veće ili dodatne olakšice za sve poslodavce koji odluče zaposliti djecu smrtno stradalih ili nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata (oslobođenje plaćanja doprinosa na plaću na sve oblike ugovora o radu kao i na već postojeće ugovore o radu, a ne samo kod novog zapošljavanja; produžetak oslobođenja plaćanja doprinosa na plaću s 5 godina na neograničeno kako ne bi došlo do raskida ugovora nakon protoka 5 godina)

PRAVO NA STAMBENO ZBRINJAVANJE

Prije Domovinskog rata 97 % ispitanika živjelo je u zajedničkom kućanstvu s roditeljima.

S obzirom da su od svih ispitanika samo 4 osobe, tj. 3 % ispitanika bile punoljetne u vrijeme početka Domovinskog rata, podatak da ih je 97 % živjelo u zajedničkom kućanstvu s roditeljima ne iznenađuje.

Od preostalih 3% ispitanika koji nisu živjeli s roditeljima, jedan ispitanik je odgovorio da je živio sa suprugom i djecom, ostali nisu odgovorili na postavljeno pitanje.

50,8 % ispitanika odgovorilo je da su im roditelji/skrbnici imali u vlasništvu nekretninu (prije smrti roditelja po kojem ostvaruju status), dok ih je 49,2 % odgovorilo da im roditelji nisu imali u vlasništvu nekretninu.

Ipak, prije smrti roditelja po kojem ostvaruju status, a vezano za pitanje vlasništva nekretnine u kojoj su živjeli:

- 38,6 % ispitanika živjelo je u nekretnina člana obitelji (djed, baka, itd.)
- 34,1 % ispitanika živjelo je u nekretnini jednog od roditelja
- 10,6 % ispitanika živjelo je u nekretnini u vlasništvu države / poduzeća
- 9,8 % ispitanika živjelo je u nekretnini u najmu od privatne osobe
- 4,5 % ispitanika živjelo je u vlastitoj nekretnini
- 2,3 % - Ostalo

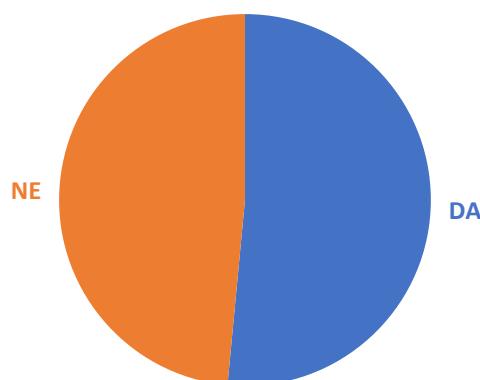
Iz navedenog vidimo da je 77,2 % ispitanika živjelo u nekretnini koja je bila u vlasništvu njih/njihove obitelji, dok je 22,7 % ispitanika živjelo u nekretninama koje su bile u vlasništvu „treće osobe“.

13,6 % ispitanika i članova njihovih obitelji plaćali su najam za nekretninu u kojoj su živjeli prije Domovinskog rata, dok ih 86,4 % nije plaćao najam.

Prije smrti/nestanka roditelja po kojem ostvaruje status, 75% ispitanika živjelo je u kući, 23,5% u stanu, a 1,5 % živio je u nekom drugom obliku stambene jedinice.

78,8% ispitanika u vrijeme Domovinskog rata živjeli su na području koje je bilo direktno izloženo ratnim djelovanjima. 51,5% ispitanika je i napustilo je mjesto stanovanja zbog ratnih sukoba, a kod 48,5 % ispitanika prijeratno mjesto stanovanja bilo je i okupirano od strane agresora.

Je li mjesto vašeg prijeratnog stanovanja bilo okupirano?

28 % ISPITANIKA NIKADA SE NIJE VRATILO U SVOJE PRIJERATNO MJESEN STANOVANJA KOJE JE BILO OKUPIRANO!

Na pitanja postavljena vezano za stambeno zbrinjavanje nakon Domovinskog rata, odnosno nakon smrti/nestanka roditelja, ispitanici su odgovarali sljedeće:

61,4% ispitanika NIJE naslijedilo nekretninu ili dio nekretnine od roditelja po kojem ostvaruje status, dok ih je 38,6% naslijedilo neki dio nekretnine nakon smrti roditelja.

Od osoba koje su naslijedile nekretninu ili dio nekretnine nakon smrti roditelja, njih 5,1 % je izjavilo da ne znaju koliki dio nekretnine su naslijedili.

- 25,6 % ispitanika naslijedilo je 1/3 nekretnine
- 20,5 % ispitanika naslijedilo je cijelu nekretninu
- 17,9 % ispitanika naslijedilo je 1/2 nekretnine
- 15,4 % ispitanika naslijedilo je 1/4 nekretnine
- 7,7 % ispitanika naslijedilo je 1/8 nekretnine
- 5,1 % ispitanika naslijedilo je 1/6 nekretnine
- 2,6 % ispitanika naslijedilo je 1/5 nekretnine

Sve osobe koje su naslijedile nekretnine u cijelosti, naslijedile su je na način da su se ostali članovi obitelji odrekli svog dijela nasljedstva.

Na pitanje, ukoliko su prije Domovinskog rata živjeli u vlastitoj nekretnini ili nekretnini člana obitelji (kuća/stan), a nekretnina je nakon Domovinskog rata bila obnavljana kroz sustav obnove Republike Hrvatske, jesu li oni kao dijete poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja obuhvaćeni obnovom navedene nekretnine, dodjelom 10m² obnove, odgovorili su sljedeće:

- 62,74 % - Ne – nije sudjelovao/la u sustavu obnove prijeratne nekretnine
- 21,56 % - Ne – ali su pravo na obnovu koristili drugi članovi njegove/njene uže obitelji (živi roditelj, skrbnik, djed, baka..)
- 15,68 % - Da

Ispitanike smo pitali jesu li koristili neki od oblika stambenog zbrinjavanja sukladno propisanom pravu u Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji te su odgovori sljedeći:

- 59,1% ispitanika, zajedno s ostalim članovima obitelji ispitanika, koristilo je neki od oblika stambenog zbrinjavanja, sukladno zakonu (u bilo kojem razdoblju života).
- **36,3 % nije koristilo (od kojih 33,3% nije niti znalo da ima pravo na stambeno zbrinjavanje)**
- 4,5% samostalno je koristilo neki oblik stambenog zbrinjavanja.

Od osoba koje su koristile neki oblik stambenog zbrinjavanja:

- 37,8 % ispitanika je stambeno zbrinuto zajedno s još dvoje članova obitelji.
- 28,4 % ispitanika je stambeno zbrinuto s još jednim članom obitelji
- 21,6 % ispitanika je stambeno zbrinuto s još troje članova obitelji
- 6,8 % ispitanika je stambeno zbrinuto s još četvero članova obitelji
- 2,7 % ispitanika je stambeno zbrinuto s još petero članova obitelji

Za 2,7 % ispitanika se iz njihovih odgovora nije moglo utvrditi s koliko su članova obitelji zbrinuti, ali je jasno da stambeno zbrinjavanje nisu ostvarili samostalno.

Od osoba koje su samostalno koristile stambeno zbrinjavanje, njih 40 % zbog različitih životnih okolnosti ne živi u toj nekretnini ili više nisu u njenom posjedu.

„U stanu koji sam dobila od države temeljem toga što sam dijete poginulog branitelja žive majka koja nikad nije ostvarila status i braća iz majčinog drugog braka. Ja sam u iznajmljenom stanu. APN ne mogu dobiti jer nekretninu ne mogu darovati, a svoje ne mogu izbaciti na ulicu jer jedino majka zarađuje i to minimalac.“

31,8 % ispitanika izjavilo je da NIJE stambeno zbrinuto temeljem Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji.

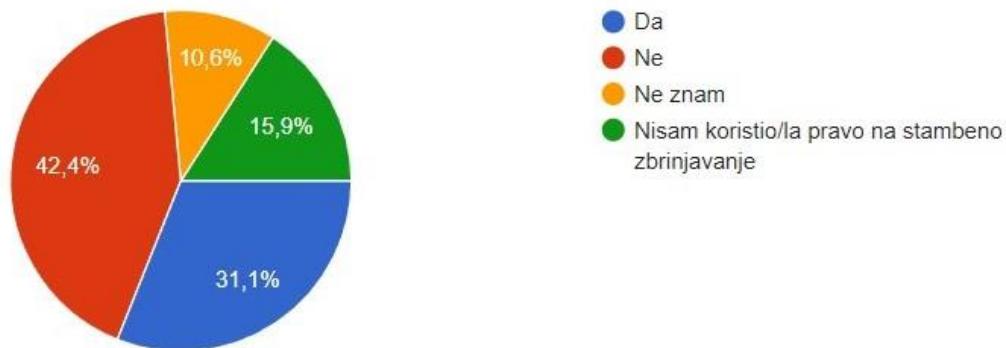
Od ispitanika koji su koristili pravo na stambeno zbrinjavanje temeljem Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji:

- 52,3% stambeno je zbrinuto dodjelom stana
- 10,6% stambeno je zbrinuto nekim drugim oblikom stambenog zbrinjavanja
- 5,3% stambeno je zbrinuto dodjelom stambenog kredita

Ako gledamo iz današnje perspektive:

- **42,4 % Ispitanika smatra da ih Republika Hrvatska NIJE adekvatno stambeno zbrinula**
- 31,1 % Smatra da ih je Republika Hrvatska adekvatno stambeno zbrinula
- 15,9 % U ovom odgovoru navodi da nije koristio/la pravo na stambeno zbrinjavanje
- 10,6 % Ne zna

Iz današnje perspektive – smatrati li da Vas je Republika Hrvatska adekvatno stambeno zbrinula?

Ipak 50,8% ispitanika smatra da su u trenutku stambenog zbrinjavanja, tj. u tom trenutku života bili adekvatno stambeno zbrinuti, dok ih 31,8% smatra da ni tada nisu bili adekvatno stambeno zbrinuti. U odgovoru na ovo pitanje, 17,4% ispitanika odgovara da nije koristio/la pravo na stambeno zbrinjavanje.

Od osoba koje su stambeno zbrinjavane s ostalim članovima obitelji, kao dijete smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, njih 55,9% smatra da stambeno zbrinjavanje po modelu dodjele 30m² + 10m² nije bilo pravedno.

90,9% ispitanika NIJE koristili mogućnost stambenog zbrinjavanja putem lokalne samouprave. Tu mogućnost koristilo je svega 9,1 % ispitanika.

63,6% ispitanika u svojoj odrasloj dobi NIJE kupovalo vlastitu nekretninu (samostalno ili npr. s partnerom/icom), dok ih je 36,4% kupovalo.

Od ispitanika koji su stambeno zbrinjavanje u odrasloj dobi rješavali kupovinom vlastite nekretnine

15,21% nekretninu je kupilo 2022. godine
8,69% nekretninu je kupilo 2005. godine
6,52 % nekretninu je kupilo 2012. godine
6,52 % nekretninu je kupilo 2020. godine
4,34 % nekretninu je kupilo 2010. godine

10,86% nekretninu je kupilo 2021. godine
6,52% nekretninu je kupilo 2007. godine
6,52 % nekretninu je kupilo 2006. godine
6,52 % nekretninu je kupilo 2019. godine
4,34 % nekretninu je kupilo 2015. godine

4,34 % nekretninu je kupilo 2016. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 2017. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 1999. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 2011. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 1998. godine

2,17 % nekretninu je kupilo 2000. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 2008. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 2004. godine
2,17 % nekretninu je kupilo 2009. godine

56,48% vlastitih nekretnina kupili su u zadnjih 10 godina. Dok je čak 39,11% svih nekretnina kupljeno u zadnjih 5 godina.

Na tu činjenicu vjerojatno je utjecalo više faktora: djeca su postala odrasli ljudi koji se žele osamostaliti, neadekvatno stambeno zbrinjavanje prije kupnje nekretnine, osnivanje vlastite obitelji, nemogućnost stambenog zbrinjavanja s novonastalom obitelji u okviru prostora u kojem su suvlasnici s članovima primarne obitelji zbog pomanjkanja prostora, siguran posao sa stabilnim primanjima, napredovanje u poslu s povećanjem primanja itd.

Možemo vidjeti da su djeca poginulih/nestalih još devedesetih godina počela samostalno rješavati svoje stambeno pitanje (1998. godine).

Valja naglasiti da nitko od osoba koje su kupovale nekretnine prije 2000. godine NIJE naslijedio neku nekretninu te NIJE stambeno zbrinjavao od strane države, iako su to realno mogli biti po svoj dobi i statusu prijašnjih godina pod uvjetom da se stambeno zbrinjavanje članova obitelji poginulih i nestalih branitelja odvijalo bržim tempom.

Zanimalo nas je, ukoliko su ispitanici stambeno zbrinuti sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji kao dijete smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja, je li im to stvaralo određene poteškoće prilikom stambenog zbrinjavanja kada su odrasli i imali vlastitu obitelji? (Npr. za korištenje drugih državnih povlastica – stambeno zbrinjavanje mladih obitelji i dr.) Ispitanici su odgovorili sljedeće:

- 58,3% ispitanika odgovorilo je da nisu pokušali koristiti druge oblike stambenog zbrinjavanja
- 20,5% ispitanika odgovorilo je da su imali poteškoće
- 15,9% ispitanika odgovorilo je da nisu imali poteškoće
- 5,3% ispitanika odgovorilo je da su imali djelomične poteškoće

Od onih koji su kupovali/gradili nekretninu, njih 23,2% htjelo je koristiti neki od poticaja na kupovinu nekretnine (npr. APN, povlaštene kamate itd.), ali nisu imali pravo (npr. zbog suvlasništva druge nekretnine itd.), njih 8,5% je i koristilo neku od povlastica, dok ih 68,3% nije koristilo niti pokušalo koristiti nikakve poticaje/povlastice za gradnju/kupovinu nekretnine.

Ukupno 91,46 % ispitanika koji su kupovali/gradili nekretninu nije ostvarilo nikakva prava na bilo koji oblik državnih poticaja i povlastica.

Na pitanje vezano za nekretninu u kojoj TRENUTNO stanuju, ispitanici su odgovorili sljedeće:

- 24,2% - stanuje u vlastitoj nekretnini – za koju su on/ona ili član njegove obitelji (zajedničkog kućanstva) dignuo/la kredit
- 18,9% - stanuje u nekretnini koja je u vlasništvu člana obitelji
- 15,2% - stanuje u vlastitoj nekretnini – koju su dobili od Republike Hrvatske temeljem prava na stambeno zbrinjavanje
- 15,2% - stanuje u vlastitoj nekretnini – ostalo
- 14,4% - stanuje u iznajmljenoj nekretnini
- 12,1% - stanuje u vlastitoj nekretnini – vlasništvo obitelji od prije Domovinskog rata

Svega 15,2 % ispitanika stanuje u nekretnini koju su dobili od Republike Hrvatske temeljem prava na stambeno zbrinjavanje.

Dakle, danas, kao i prije rata, većina ispitanika stanuje u nekretnini koja je u njihovom vlasništvu ili u vlasništvu člana njegove obitelji - njih 85,6 %, s tim da najveći dio njih živi u nekretnini koju su kupili samostalno putem kredita.

Činjenica da svega 15,2 % ispitanika živi u nekretnini koju je dobila putem stambenog zbrinjavanja, pogotovo ako uzmemu u obzir da je dio ispitanika i samostalno stambeno zbrinut te da je najveći broj onih koji živi u svojoj nekretnini tu nekretninu sam i kupio, govori nam ono što većinom navode i sami ispitanici - potrebne su izmjene Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji kako bi se stambeno zbrinjavanje djece smrtno stradalih i nestalih branitelja adekvatnije i pravednije riješilo.

76,5% ispitanika smatra NEPRAVEDNOM činjenicu da sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, djeca smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja, pravo na stambeno zbrinjavanje imaju samo dok se redovno školuju, odnosno dok su korisnici prava na obiteljsku invalidninu

---

77,3% ispitanika smatra da su potrebne izmjene trenutnog Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji vezane za stambeno zbrinjavanje, dok ih 22,7% smatra da to nije potrebno.

Veliki je broj različitih prijedloga i primjedbi na postojeće zakonske odredbe vezano uz stambeno zbrinjavanje, a većina ispitanika navodi nepravednom i nelogičnom odredbu da se

pravo na stambeno zbrinjavanje može ostvariti samo dok se djeca smrtno stradalih branitelja redovno školju, odnosno dok su korisnici prava na obiteljsku invalidninu:

„Djeca i nakon završetka školovanja su i dalje djeca piginulih branitelja.“

„Nepravedno je da u mom slučaju, ja nisam stekla nikakva prava osim prava pozivanja na pravo prednosti pri zapošljavanju, dok je moja sestra stekla pravo na besplatno obvezno zdravstveno i dopunsko osiguranja, invalidninu, stipendiju itd., a sve zbog razlike u godinama, kao da nismo od istog oca.“

„Također smatram da u postojećem zakonu treba ukloniti odredbu po kojoj djeca piginulih i nestalih HB mogu koristiti pravo na stambeno zbrinjavanje samo dok su korisnici obiteljske invalidnine - neke osobe s tim statusom nisu nikada bili korisnici obiteljske invalidnine zbog navršenih godina, neke osobe su bili korisnici, ali im drugi roditelj ili staratelj nije bio upoznat s pravom stambenog zbrinjavanja pa nikada nije niti podnio zahtjev itd.“

„Kada se dijete koje ostvaruje status školuje, njemu "nije" potrebna nekretnina. Kada to isto dijete završi školovanje, krene u svijet odraslih ljudi i kada se želi osamostaliti većinu prava gubi te dolazi do poteškoća prilikom kupovine/gradnje nekretnine za stanovanje jer u današnje vrijeme je jako teško doći do istih. Kada bi prava bila produžena do kupnje ili izgradnje prve nekretnine za stanovanje, to bi olakšalo mnogim stradalnicima da dođu do svojih nekretnina.“

„Ako je dijete do punoljetnosti ili za vrijeme studija (adekvatno zbrinuto s roditeljem i prima invalidninu), po prestanku školovanja npr. roditelj želi da mu se dijete iseli iz zajedničkog kućanstva, a treba se tek zaposliti - Kuda bi trebala ići (mlada) osoba? Kome bi se trebala obratiti?“

Također, većina smatra nepravednim da je suvlasništvo u dijelu nekretnine zapreka za ostvarivanje prava na samostalno stambeno zbrinjavanje ili bilo koji oblik subvencija koje imaju ostali građani.

„Stambeno zbrinjavanje članova piginulog hrvatskog branitelja nije ako dobijete udio u nekretnini jer tada imate suvlasništvo, a ne vlasništvo - odnosno niste stambeno zbrinuti.“

„Smam da nikako nije pravedno smatrati da je dijete piginulog ili nestalog hrvatskog branitelja stambeno zbrinuto dodjelom 10m² (većinom s drugim članovima obitelji i to u doba kada smo bili djeca). Dokazano je da tih 10m² i suvlasništvo nad dodijeljenom nekretninom kasnije stvaraju problem, a s ljudske strane smam da tih 10m² nikako nije adekvatno za stanovanje (posebice kada govorimo o suvlasništvu nad određenom nekretninom).“

„Naslijedila sam 1/4 dvojnog objekta nakon očeve smrti, i to je bila kočnica za ostvarivanje bilo kakvog prava, jer je uvjet svugdje da nemam nikakvu nekretninu u posjedu.“

„Djeca (ja, sestre, susjedi) su bila maloljetna u trenutku kad su im roditelji piginuli, time su, ako su roditelji imali nekretninu, po zakonu naslijedili jedan njen dio. Zbog toga nisu mogli koristiti brojne povlastice koje su koristili njihovi vršnjaci (kojima su roditelji preživjeli Domovinski rat). Mislim da nisu (nismo) ravnopravni, a odrasli smo bez roditelja.“

Gotovo pa je jednoglasno mišljenje da bi djeca smrtno stradalih i nestalih branitelja trebala ostvarivati neki oblik prava na stambeno zbrinjavanje (pri rješavanju stambenog pitanja u odrasloj dobi), bez obzira na eventualni nasljedni dio neke nekretnine ili stambeno zbrinjavanje u okviru primarne/roditeljske obitelji ili svoje godine.

Ispitanici većinom predlažu subvencionirane kredite, prednost pri kupnji npr. POS-ovih stanova, mogućnost kupnje preko APN-a. Neplaćanje poreza na nekretninu, prednost i povoljniji uvjeti pri kupnji državnih ili nekretnina u vlasništvu lokalne uprave itd.

„Država bi nam mogla pomoći subvencioniranim kreditima ili davanjem prednosti pri kupnji stanova preko APN, tj. POS-a. Postoji puno načina kako nam se može pomoći, ali treba imati želje. Mislim da nema želje jer smo mi vladajućima u mislila isključivo pred izbore. I koriste svaku priliku da održe minutu šutnje za one koji su dali život za ovu državu, a istovremeno ne poštiju one koji su iza njih ostali.“

„Smatram da bi i u subvencioniranju putem npr. APN-a trebalo imati dodatan postotak subvencije na temelju prava iz ZHBDR ili barem umanjenje poreza na nekretnine (osobno sam morala dignuti dodatno kredit da bi platila taj porez).“

„Omogućiti korištenje povoljnijih kamatnih stopa na kredite kao što npr. Imaju lječnici.“

„Ukoliko smo stambeno zbrinuti s više članova obitelji, a sada nam je potrebno samostalno stambeno rješenje s partnerom i djecom, omogućiti nam isto uz povoljnije uvjete kupnje na tržištu ili pravo prvo-otkupa nekretnina u vlasništvu države“

„S obzirom na to da je naša obiteljska kuća veličine 312m² u centru Vukovara srušena do temelja, majka je ostvarila pravo na stambeno zbrinjavanje u stanu veličine 52m² u Osijeku. Je li to adekvatna zamjena/rješenje? Daleko je to od moje struke, da bih bila mjerodavna iznijeti valjani prijedlog, ali čak i kao laik se slažem da ima mjesta za promjene i napredak.“

„Velika greška je napravljena u samom početku jer se prilikom dodjele stana majci sa djecom automatski smatra da su djeca zbrinuta. Ne kažem da i djeci treba dati dodatni stan ali im omogućiti korištenje povlaštenih uvjeta kreditiranja ili ih oslobođiti poreza na nekretninu. U samom startu smo zakinuti za sva prava s ostali smo bez toliko toga.“

„Slijedom svega navedenog smatram da u zakon treba uvesti nove odredbe po kojima bi se osobama sa statusom djeteta poginulog, smrtno stradalog ili nestalog HB danas pružile određene pogodnosti prilikom stambenog zbrinjavanja bez obzira na eventualno ranije zajedničko stambeno zbrinjavanje s članovima obitelji i bez obzira što osoba trenutno nije korisnik obiteljske invalidnine (npr. kupnja državnih stanova po povoljnim cijenama, manje kamatne stope na stambene kredite, financijska pomoć prilikom kupnje ili gradnje vlastite nekretnine itd.)“

Neki smatraju i nelogičnim da udovice smrtno stradalih branitelja imaju pravo na stambeno zbrinjavanje i nakon ponovne udaje, dok djeca koji su krvni srodnici sa smrtno stradalim braniteljem gube to pravo nakon završenog školovanja.

„Neprihvatljiva mi je odredba Zakona (isprike ako sam nešto krivo shvatila) da pravo na zbrinjavanje nemaju djeca HB (krvna veza s HB) nakon završenog školovanja, dok imaju supruge koje se ponovno udaju i koje, po meni, time gube svaku poveznicu s HB.“

„Smatram da sve supruge poginulih koje žive u izvanbračnim zajednicama nakon pogibije supruga, gube pravo na stambeno zbrinjavanje!“

„Ukratko ako roditelj koji je živ ne radi u korist djeteta poginulog HB, nego sebe, ne možemo biti adekvatno zbrinuti nikako dok koristimo invalidninu, a poslije nas zakoni dovode u slijepu ulicu.“

Uočen je i manjak povjerenja u državu i njene institucije od strane nekih ispitanika:

„Ima djece poginulih branitelja koji ni dan danas nemaju svoje mjesto pod suncem, ali nemaju niti povjerenja u državu da bi išta tražili.“

„Mnogo godina je prošlo od kada smo kupili vlastitu nekretninu i sada mi je teško nabrojati i sjetiti se svega što mi je smetalo. S godinama smo naučili da pomoći od države ili bilo koga drugoga neće biti i da moramo sami. Smatralo se da smo kao maloljetnici sva moguća prava iskoristili (laž!) i da kao punoljetne osobe nemamo šta više pitati jer prava više nikakvih nemamo. Tako smo sami krenuli, podignuli kredit s visokom kamatnom stopom i izgradili kuću do useljenja. Taj kredit je otplaćen no kuća nije dovršena. Da imamo mogućnosti podignuli bi kredit i dovršili ju, opremili unutrašnjost i prilagodili životu kakav želimo i zaslužujemo.“

„Ima nas nekolicina koji smo prevareni jer nikoga nismo imali pored sebe da nam se objasni što i kako... I sad i naša djeca pate i vucaramo ih po kojekakvim šupama što si jednom plaćom možemo priuštiti za stanovanje.“

„Ako je točno da članovi pojedinih političkih stranaka mogu dobiti povlaštene kredite ne vidim razlog zašto djeca poginulih/nestalih branitelja ne bi imali isto pravo.“

„Budući da se svima dijeli šakom i kapom, trebalo bi i nas stambeno zbrinuti.“

Unatoč tome što je većina ispitanika trenutno stambeno zbrinuta i to najvećim dijelom u nekretnini koja je u vlasništvu njih ili člana njihove obitelji, po količini i obimu vlastitih pisanih prijedloga (skoro 70% ispitanika) vidimo da su djeca smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja iznimno zainteresirana za temu stambenog zbrinjavanja, što možemo pripisati njihovim vlastitim neadekvatnim stambenim rješenjem, a također i empatijom prema onima koji ni na jedan način nisu stambeno zbrinuti od strane države. Većina prijedloga se može svesti pod jedan zajednički prijedlog sažet u odgovoru na pitanje u anketi jednog od ispitanika:

„Sve dok se ne riješi stambeno pitanje, treba voditi država brigu o toj djeci.“

PRAVO NA PSIHOSOCIJALNU POMOĆ

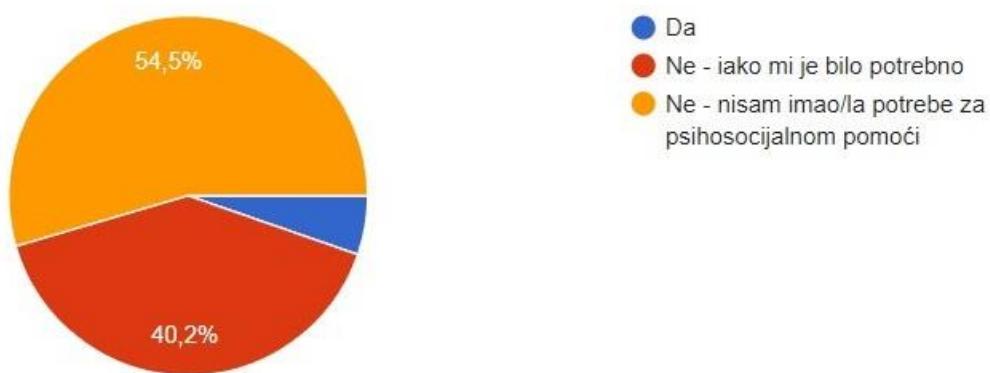
U sklopu istraživanja zanimalo nas je koliko su ispitanici upoznati s pravom na psihosocijalnu pomoć putem Ministarstva hrvatskih branitelja u županijskim (područnim) jedinicama i centrima za psihosocijalnu pomoć, a temeljem Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji te su rezultati sljedeći:

- 53,8 % ispitanika **upoznato je** da kao članovi obitelji poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata imaju pravo na psihosocijalnu pomoć
- 46,2 % ispitanika **nije upoznato** da kao članovi obitelji poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata imaju pravo na psihosocijalnu pomoć

Od ukupnog broja ispitanika samo 5,3% ispitanika koristilo je pravo na besplatnu psihosocijalnu pomoć u županijskim (područnim) jedinicama i centrima za psihosocijalnu pomoć dok 94,7% ispitanika nije koristilo to pravo u navedenim institucijama, iako se 40,2% ispitanika izjasnilo da im je psihosocijalna pomoć u nekom trenutku života bila potrebna.

U grafikonu je prikazan odnos ispitanika koji su koristili pravo na psihosocijalnu pomoć u županijskim centrima za psihosocijalnu pomoć i onih koji nisu uz navedena pojašnjena.

Jeste li ikada koristili pravo na psihosocijalnu pomoć u županijskim (područnim) jedinicama i centrima za psihosocijalnu pomoć Ministarstva hrvatskih branitelja?

Iz Grafikona „Korištenje prava na psihosocijalnu pomoć“ - vidljivo je da je jako mali broj ispitanika koristio pravo na psihosocijalnu pomoć u županijskim (područnim) jedinicama i centrima za psihosocijalnu pomoć, iako je veliki broj ispitanika, točnije njih 46,2%, bilo upoznato s tim pravom sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i

članovima njihovih obitelji. Da nije imao/la potrebu za psihosocijalnom pomoći izjasnilo se 54,5% ispitanika, a koji je stvarni razlog zašto ispitanici koji su proživjeli traumu u djetinjstvu nisu koristili psihosocijalnu pomoć i smatraju da im ista nije ni bila potrebna možemo pronaći u činjenici da je u Republici Hrvatskoj nedovoljno razvijena svijest o važnosti mentalne higijene i prisutne su predrasude u društvu o osobama koje zatraže bilo kakav oblik psihološke pomoći od strane stručnjaka.

Sukladno odgovorima ispitanika kojima je pružena psihosocijalna pomoć u centrima za psihosocijalnu pomoć Ministarstva hrvatskih branitelja, dolazimo do zaključka da kvaliteta pružene psihosocijalne pomoći nije na zavidnoj razini, iako treba uzeti u obzir da se radi o subjektivnoj ocjeni ispitanika.

Naime, od ukupnog broja ispitanika koji su koristili pravo na psihosocijalnu pomoć u županijskim (područnim) jedinicama i centrima za psihosocijalnu pomoć Ministarstva hrvatskih branitelja samo 16,7% ispitanika odgovorilo je da su u potpunosti zadovoljni pruženom psihosocijalnom pomoći, 25% ispitanika izjasnilo se da su prilično zadovoljni pruženom psihosocijalnom pomoći te se jednakotoliko ispitanika izjasnilo da niti su zadovoljni, niti nezadovoljni pruženom psihosocijalnom pomoći.

Najveći broj ispitanika, njih čak 33,3 % naveo je da su u potpunosti nezadovoljni pruženom psihosocijalnom pomoći u županijskim (područnim) jedinicama i centrima za psihosocijalnu pomoć Ministarstva hrvatskih branitelja.

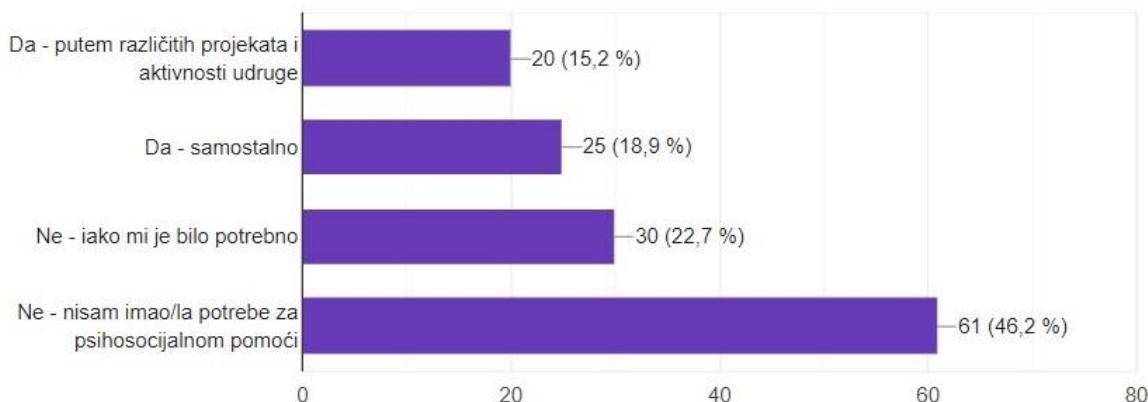
Zadovoljstvo ispitanika korištenjem prava na psihosocijalnu pomoć u županijskim (područnim) jedinicama i Centrima za psihosocijalnu pomoć Ministarstva hrvatskih branitelja, sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njih. ob.

- U potpunosti sam NEZADOVOLJAN/NA pruženom psihosocijalnom pomoći
- Niti sam zadovoljan/na, niti nezadovoljan/na pruženom psihosocijalnom pomoći
- Prilično sam zadovoljan/na pruženom psihosocijalnom pomoći
- U potpunosti sam ZADOVOLJAN/NA pruženom psihosocijalnom pomoći

Ispitanicima je postavljeno pitanje jesu li u bilo kojem razdoblju života koristili druge izvore psihosocijalne pomoći (putem projekata udruge, samostalno i dr.). Moguće je bilo odabrati više odgovora.

Potvrđno je odgovorilo 34,1 % ispitanika. Da nisu koristili druge izvore psihološke pomoći odgovorilo je 68,9 % ispitanika, od čega je 22,7% ispitanika imalo potrebu za psihosocijalnom pomoći, a 46,2 % ispitanika smatra da im psihosocijalna pomoć nije bila potrebna.

Zabrinjavajući su odgovori na pitanje **je li ispitanicima ponudena psihosocijalna pomoć od strane institucija/ustanova Republike Hrvatske nakon pogibije (smrti) roditelja, odlaska u progonstvo (ukoliko su bili prognani), tijekom ili nakon Domovinskog rata**, gdje samo 6,8 % ispitanika odgovara potvrđno, **što znači da psihosocijalna pomoć nije bila ponudena za 93,2 % ispitanika**. Iako se u ranijim pitanjima ovog upitnika prepoznao velik broj ispitanika koji je imao potrebu za psihosocijalnom pomoći, a koja im nikad nije bila ponuđena od strane institucija Republike Hrvatske.

Je li Vam je kao djetetu poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ponuđena psihosocijalna pomoć od strane institucija/ustanova Republike Hrvatske nakon pogibije (smrti) Vašeg roditelja, odlaska u progonstvo (ukoliko ste bili prognani), tijekom ili nakon Domovinskog rata?

132 odgovora

Od ukupnog broja ispitanika čak 43,9% izjasnilo se da su imali potrebu za psihosocijalnom pomoći ili razgovorom sa stručnom osobom nakon pogibije (smrti) roditelja, odlaska u progonstvo tijekom ili nakon Domovinskog rata, ali im ona tada nije bila omogućena, dok samo 3,8 ispitanika potvrđuje da im je psihosocijalna pomoć bila potrebna i ista im je omogućena nakon pogibije (smrti) roditelja, odlaska u progonstvo tijekom ili nakon Domovinskog rata, a 52,3 % ispitanika smatra da nisu imali potrebu za psihosocijalnom pomoći ili razgovorom sa stručnom osobom nakon pogibije (smrti) roditelja, odlaska u progonstvo, tijekom niti nakon Domovinskog rata.

Analizom odgovora ispitanika možemo zaključiti kako veliki broj istih nije bio, niti je još uvijek upoznat s pravom na psihosocijalnu pomoć propisanu člankom 128. Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji. Obzirom da dio ispitanika navodi da im psihosocijalna pomoć nije bila potrebna, unatoč proživljenoj ratnoj traumi i gubitku jednog ili oba roditelja, razlog takvih odgovora pronalazimo u činjenici da veliki dio tih ispitanika nije upoznat s pravom na besplatnu psihosocijalnu pomoć, a ponajviše razlog pronalazimo u činjenici da se ispitanici ugodnije osjećaju kada pomoć potraže unutar udruge i osoba koje su prošle isto ili slično kao i oni sami te će ih shodno tome najbolje i razumjeti.

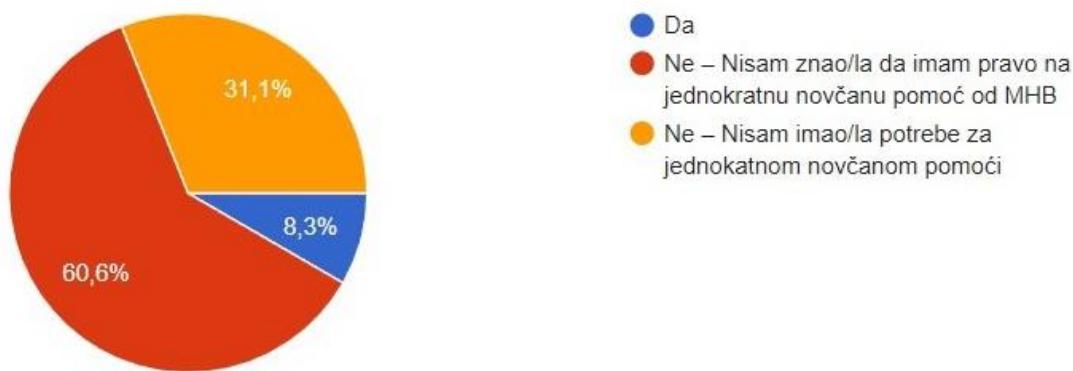
Kada govorimo o pravu na psihosocijalnu pomoć članovima obitelji ubijenih, poginulih, smrtno stradalih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata, moramo uzeti u obzir činjenicu da se radi o izrazito osjetljivoj i ranjivoj skupini korisnika koji su prošli zasigurno jednu od najvećih trauma u životu – gubitak člana obitelji. S odmakom godina i nagomilavanjem trauma i problema, ova skupina korisnika često izbjegava javno razgovarati o gubitku člana obitelji, vlastitim psihosocijalnim problemima i poteškoćama, ali i vlastitim proživljenim ratnim traumama. Ovdje valja usporediti rezultate istraživanja koje je provodila Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata 2015. godine, u sklopu projekta „Djeca rata – nečujni krik“ (https://udpnhbdr.hr/wp-content/uploads/2021/Publikacija_necujni_krik_isp.pdf) gdje su ispitanici naveli da su kao djeca i sami bili zatočenici srpskih koncentracijskih logora. 35% ispitanika koji su tada sudjelovali u istraživanju naveli su da su im članovi uže obitelji doživjeli ratnu traumu od čega se najviše izdvaja silovanje, zatočeništvo (logor) te fizičko i psihičko zlostavljanje od strane agresora. Kada usporedimo odgovore ispitanika na pitanje jesu li osobe morale napustiti mjesto prijeratnog stanovanja zbog ratnih djelovanja (okupacije) iz oba istraživanja, možemo također napraviti poveznicu s istraživanjem iz 2015. godine gdje ispitanici koji su prognani u drugi dio Republike Hrvatske ili inozemstvo navode da su gotovo svakodnevno bili izloženi raznim oblicima diskriminacije.

Uvezši u obzir sve navedeno u oba istraživanja, kao i činjenice koje proizlaze iz svakodnevnog rada i komunikacije s korisnicima te veliku zainteresiranost istih za projekte i aktivnosti u području psihosocijalnog osnaživanja i poboljšanja kvalitete življenja hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata, dolazimo do zaključka da članovi obitelji ubijenih, poginulih, smrtno stradalih, zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata imaju veliku potrebu za psihosocijalnom pomoći i aktivnostima koje za cilj imaju psihosocijalno osnaživanje i poboljšanje kvalitete življenja, ali su razočarani u sustav koji nije pravovremeno prepoznao njihove potrebe, smatraju da ih društvo ne razumije kao ni mnoge stručne osobe koje bi im trebale pružiti potrebnu pomoć te su se s godinama povukli u sebe, a utjehu, razumijevanje i potrebnu pomoć danas najčešće pronalaze u udrugama ili pojedincima koji su prošli isto ili slično kao i oni.

OSTALA PRAVA IZ ZAKONA O HRVATSKIM BRANITELJIMA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVIMA NJIHOVIH OBITELJI

Pravo na **jednokratnu novčanu pomoć zbog nemogućnosti podmirenja osnovnih životnih potreba**, sukladno Zakonu (od Ministarstva hrvatskih branitelja – ne od Zaklade hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, od članka 118. zakona) ostvarilo je manji broj ispitanika - njih 8,3%. Više od pola ispitanika, točnije **60,6% ispitanika nije znalo da imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć od Ministarstva hrvatskih branitelja**, dok 31,1% ispitanika nije imalo potrebe za jednokratnom novčanom pomoći od Ministarstva hrvatskih branitelja.

Jeste li ikada koristili pravo na jednokratnu novčanu pomoć zbog nemogućnosti podmirenja osnovnih životnih potreba, sukladno Zakonu (od Ministarstva hrvatskih branitelja – ne od Zaklade hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, od članka 118. zakona)?

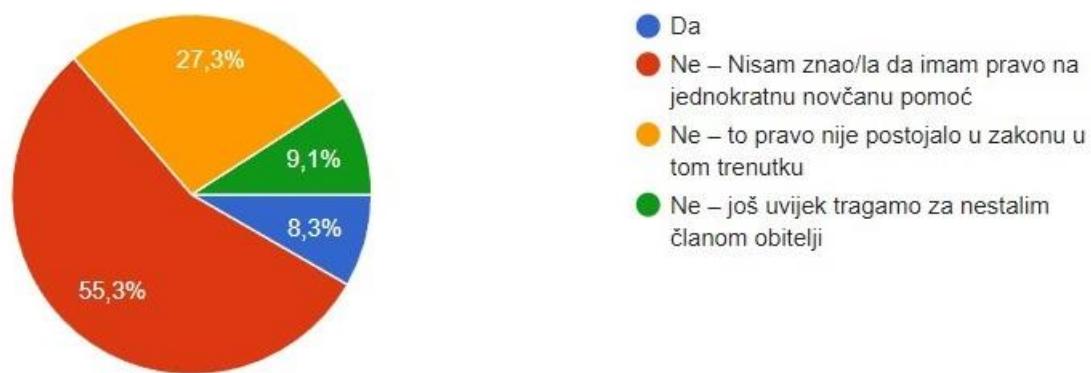

Prema postotku možemo vidjeti da velika većina ispitanika nije upućena u ovo pravo te ga iz tog razloga nisu niti koristili. Od ispitanika koji su znali za ovo pravo, gotovo četiri puta manje ispitanika ih je to pravo iskoristilo, a većina njih se izjasnila da nisu imala potrebe koristili pravo na jednokratnu novčanu pomoć zbog nemogućnosti podmirenja osnovnih životnih potreba. Iz odgovora ispitanika koji su znali za navedeno pravo, može se vidjeti da većina nije do sada imala potrebu koristiti isto iako je potrebna veća informiranost ciljanih skupina o navedenom pravu obzirom na postotak ispitanika koji nisu niti upoznati da imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć putem Ministarstva hrvatskih branitelja.

Također više od polovice ispitanika, tj. njih **55,3% nije znalo da ostvaruje pravo na jednokratnu novčanu pomoć nakon ekshumacije i identifikacije ili proglašenja nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata umrlim** (od članka 115. zakona). Ovo pravo

iskoristilo je samo 8,3% ispitanika. Razlog nekorištenja ovoga prava leži u činjenici što 9,1% ispitanika još uvijek traga za nestalim članom obitelji, a 27,2% ispitanika nije koristilo to pravo iz razloga što nije postojalo u tom trenutku.

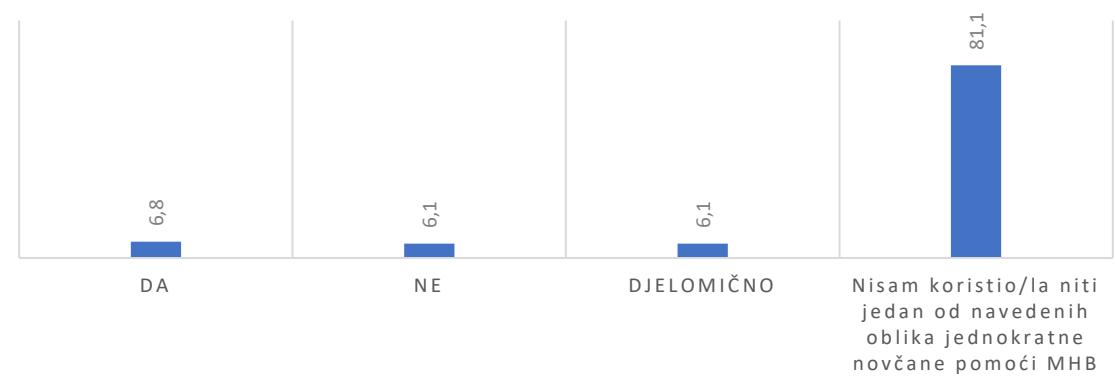
Jeste li Vi ili član Vaše uže obitelji koristili pravo na jednokratnu novčanu pomoć nakon ekshumacije i identifikacije ili proglašenja nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata umrlim (od članka 115. zakona)?

Čak 81,1% nije koristilo niti jedan od oblika jednokratne novčane pomoći putem Ministarstva hrvatskih branitelja, dok ostali ispitanici koji su tu pomoć koristili podjednako su zadovoljni, nezadovoljni i djelomično zadovoljni ostvarenim pravom.

Jeste li zadovoljni ostvarenim pravom na jednokratnu novčanu pomoć?

■ Jeste li zadovoljni ostvarenim pravom na jednokratnu novčanu pomoć?

Kada govorimo o pravima na jednokratne novčane pomoći, očito je da je najveći razlog nekorištenja problem neupućenosti, tj. neznanja za to pravo. Ispitanici koji su koristili ovo pravo u većini slučajeva nisu u cijelosti zadovoljni pruženim pravom.

Čak **71,9%** ispitanika **NIJE** znalo da ima pravo na besplatnu pravnu pomoć, a samo njih 3,7% je to pravo iskoristilo. Jedan dio ispitanika (24,2%) je za to pravo znalo, ali nije imalo potrebe za istim. Polovica ispitanika koji su ostvarili pravo na besplatnu pravnu pomoć je nezadovoljno, dok je djelomično zadovoljan jedan ispitanik. U ovom slučaju također se radi o velikoj neupućenosti u prava od strane ispitanika, a oni koji su to pravo koristili polovično su zadovoljni.

Jeste li ikada koristili pravo na besplatnu pravnu pomoć, sukladno zakonu (od članka 129. zakona)?

Isto tako većina ispitanika je koristila **pravo na dodjelu udjela u Fondu hrvatskih branitelja** (članak 130. zakona), njih **70,5%**. Ostalih 29,5% ispitanika koji nisu koristili to pravo kao razlog su u većini slučajeva naveli da nisu upućeni u isto, odnosno da ih s time nitko nije upoznao.

Ispitanici koji nisu koristili, ili nisu sigurni jesu li koristili pravo na dodjelu udjela u Fondu hrvatskih branitelja mogu provjeriti jesu li iskoristili pravo na dodjelu udjela u Fondu hrvatskih branitelja i imaju li pravo isto ostvariti putem: Inter Capital Asset Management d.o.o., Masarykova 1, Zagreb, info telefon: 071/000-005 (od 8:00 do 19:00 sati), email: fondhb@intercapital.hr, https://icam.hr/investicijski-fond-hrvatskih-branitelja

Pravo na ustup dionica (članak 131. zakona) koristilo je **70,5%** ispitanika, dok 24,2% ispitanika navode da nisu znali da ostvaruju to pravo. 5,3% ispitanika navode da su znali za navedeno pravo ali ga nisu htjeli koristiti.

Ostvarenim **pravom na ustup dionica** zadovoljno je 22,7%, a nezadovoljno je 24,2%. Djelomično je zadovoljno 29,5%, a 23,5% ispitanika nije koristilo pravo na ustup dionica. Dakle, mišljenja su podijeljena kada govorimo o zadovoljstvu, nezadovoljstvu ili djelomičnom zadovoljstvu ostvarenim pravom.

Pravo na potporu za obrazovanje tijekom redovitog školovanja (nekadašnja stipendija Fonda za stipendiranje) koristilo je 18,9%, dok **81,1% nije koristilo to pravo**. Kao razlog nekorištenja prava na potporu za obrazovanje tijekom redovitog školovanja 25,8% nije znalo

da ostvaruje to pravo, 11,4% nije ispunilo formalne uvjete, 15,9% nije koristio ovo pravo iz razloga što tada nije postojalo to pravo, a iz ostalih razloga nije koristilo 28% ispitanika.

15,2% zadovoljno je ostvarenim pravom na potporu za obrazovanje tijekom redovitog školovanja, a 9,8% nije zadovoljno. Djelomično je zadovoljno 11,4%, a 63,6% nije koristilo. Ovo pravo nije koristilo većina ispitanika te se ponovo javlja veliki broj ispitanika koji nisu bili upoznati s ovim pravom, a oni koji su ovo pravo iskoristili u većini su nezadovoljni ili djelomično zadovoljni.

Pravo na naknadu dijela troškova školarine na visokim učilištima (od članka 124. zakona) koristilo je 12,9%, dok ostalih **87,1%** nije iskoristilo to pravo. Od ispitanika koji nisu iskoristilo to pravo njih 32,6% nije znalo da postoji to pravo, 25,8% nije pohađalo visoko učiliše, a 28,8% iz ostalih razloga nisu koristili pravo na naknadu dijela troškova školarine na visokim učilištima.

6,8% ispitanika je zadovoljno ostvarenim pravom na naknadu dijela troškova školarine na visokim učilištima, 6,1% ih je djelomično zadovoljno, dok 3,8% ispitanika nije zadovoljno ostvarenim pravom. 83,3% ispitanika nije koristilo to pravo.

I u ovome slučaju veliki je broj ispitanika koji nisu koristili ovo pravo zbog neupućenosti, a oni koji su pravo iskoristili nisu u potpunosti zadovoljni.

35,6% ispitanika koristilo je **pravo na prednost prilikom upisa na visoko učilište** (od članka 124. zakona), 12,9% ispitanika nije znalo da ostvaruje to pravo. Ovo pravo iz ostalih razloga nije iskoristilo **49,2%** ispitanika, dok je 2,3% ispitanika navodi da im je to pravo uskraćeno. Trećina ispitanika je iskoristila ovo pravo, a gotovo polovina iz ostalih razloga nije koristila.

Od 74,2% ispitanika koji su pohađali visoko učiliše, završilo ih je 43,9%, 3,8% ispitanika još uvijek se školuje na visokom učilištu, a njih 18,9% je odustalo od školovanja na visokom učilištu. 33,3% ispitanika nije upisalo visoko učiliše.

Drugi oblik financijske potpore za školovanje, a vezano za status djeteta poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja koristilo je samo 14,4% ispitanika.

Gotovo pola ispitanika (**44,6%**) nije imalo potrebe za ostvarivanjem **prava na prednost pri upisu u učeničke i studentske domove**. Od ostalih 55,3% ispitanika njih samo 12,8% ispitanika znalo je za to pravo i iskoristili su ga, 9,8% ispitanika nije znalo da postoji to pravo, a iz ostalih razloga njih čak 32,5% nije iskoristilo to pravo.

I u ovom slučaju mali broj ispitanika je znalo za ovo pravo, dok iz ostalih razloga većina nije iskoristila to pravo.

Manje od polovice ispitanika, njih 45,5% iskoristilo je **pravo na besplatne udžbenike** dok ostalih **54,5%** nije koristilo to pravo. Od ispitanika koji nisu koristili pravo na besplatne udžbenike kao razlog njih 36,1% navodi da nisu znali da ostvaruju to pravo, 9,7% ispitanika nije ispunilo formalne uvjete da bi ostvarilo to pravo, dok njih 54,2% nije ostvarilo to pravo iz ostalih razloga.

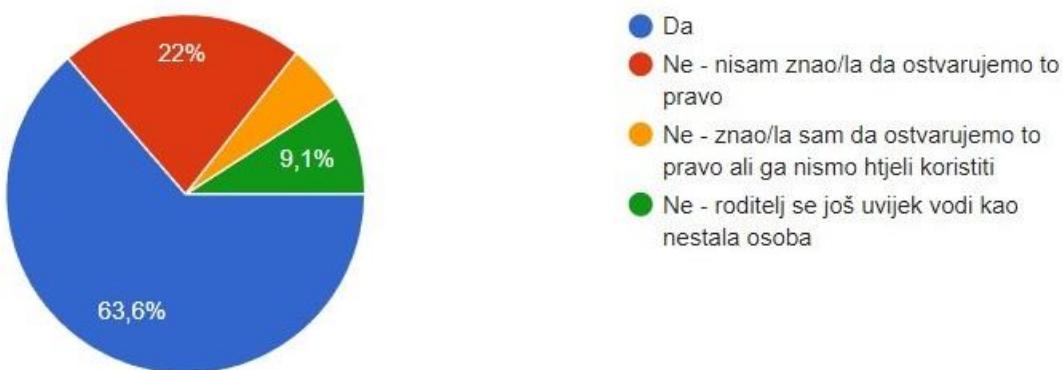
Od ukupnog broja osoba koje su pristupile popunjavanju ankete na pitanju koje se odnosi na korištenje **Prava na grobno mjesto, troškove ukopa uz odavanje vojnih počasti i obilježavanje grobnog mjesta nakon pogibije ili pokopa posmrtnih ostataka svog smrtno stradalog roditelja** dobiveni su sljedeći postotci:

- 63,6 % ispitanika koristilo je navedeno pravo
- 36,4% nije koristilo navedeno Pravo

Od osoba koje nisu koristile navedeno pravo njih:

- **22% nije znalo da ostvaruju to pravo**
- 9,1% ispitanika je navelo kako se roditelj još uvijek vodi kao nestala osoba te je stoga njihov odgovor bio negirajući
- 5,3% je znalo da ostvaruje to pravo, ali ga nisu koristili.

Jeste li Vi ili član Vaše uže obitelji ikada koristili Pravo na grobno mjesto, troškove ukopa uz odavanje vojnih počasti i obilježavanje grobnih mjesta nakon pogibije ili pokopa posmrtnih ostataka Vašeg smrtno stradalog roditelja (članak 137. zakona)?

Iz dobivenih odgovora vidljivo je kako je veliki dio ispitanika - njih **63,6% bilo upoznato s Pravom na grobno mjesto, troškove ukopa uz odavanje vojnih počasti i obilježavanje grobnog mjesta nakon pogibije ili pokopa posmrtnih ostataka**.

U sklopu ankete zanimalo nas je smatrali li ispitanici treba li udovicama, roditeljima i djeci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Zakonom osigurati Pravo na grobno mjesto, troškove opreme i ukopa.

- **79,5 %** ispitanika smatra kako bi udovicama smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja trebalo biti osigurano navedeno Pravo
- **74,2 %** ispitanika smatra kako bi roditeljima smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja navedeno Pravo trebalo biti osigurano
- **65,9 %** ispitanika smatra da bi i djeci smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja Zakonom trebalo biti osigurano navedeno Pravo

Na temelju dobivenih odgovora vidljivo je kako bi trebalo predložiti, razmotriti, izglasati i uvrstiti Pravo na grobno mjesto, troškove opreme i ukopa koje bi bilo sastavni dio Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji te jasno definirati uvjete pod kojima bi udovice, roditelji i djeca smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja ostvarivala navedeno Pravo na grobno mjesto, troškove opreme i ukopa.

U anketi nas je također zanimalo koliko je ispitanika bilo korisnikom Prava na obiteljsku invalidninu po svom piginulom, smrtno stradalom ili nestalom roditelju, a na temelju dobivenih odgovora donosimo sljedeće rezultate istraživanja:

- 81,8% ispitanika bili su korisnici Prava na obiteljsku invalidninu
- 11,4% ispitanika nije moglo koristiti Pravo na obiteljsku invalidninu zbog navršenih godina
- 6,8% nije znalo da ostvaruje Pravo na obiteljsku invalidninu

Iz dobivenih odgovora ispitanike smo grupirali po dobnim skupinama do koje godine života su bili korisnici Prava na obiteljsku invalidninu po svom piginulome/smrtno stradalome/nestalom roditelju.

- do 19. godine - 29% ispitanika
- do 24. godine - 18% ispitanika
- do 26. godine - 29% ispitanika
- ostalo - 10% ispitanika
- **14% ispitanika nikada nije bilo korisnikom Prava na obiteljsku invalidninu**

Pod točkom „Ostalo“ uvršteni su ispitanici koji nisu sigurni ili nisu znali do koje godine su točno bili korisnici Prava na obiteljsku invalidninu. Neki od odgovora koje su dali u anketi bili su:

“Do dvadesete godine i onda mi je oduzet stan jer su me trebali isplaćivati do devetnaeste... I tako ja ni na nebu ni zemlji i to još psihički nestabilna.”

“Otkuda ja znam. Mama je dobivala obiteljsku invalidninu, ne ja osobno”

“Ne znam apsolutno ništa jer je svime raspolagala moja majka.”

“Do negdje 20 i neke godine, dok je majka bila živa...”

“Do kraja školovanja”

“Ne sjećam se”

Iz obrađenih odgovora ispitanika vidljivo je kako je njih 93,2% bilo upoznato s Pravom na obiteljsku invalidninu, ali mišljenja smo da se isto Pravo trebalo drugačije definirati i prilagoditi jer je velik broj ispitanika, ali i djece piginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata s kojima smo u stalnom kontaktu, bilo u nemogućnosti koristiti Pravo na

obiteljsku invalidninu zbog navršenih godina života te im je time bila ograničena i mogućnost za školovanje i daljnji životni napredak i rast.

Analizom dobivenih anketnih odgovora na pitanje ostvaruju li neki od njihovih članova obitelji još uvijek Pravo na obiteljsku mirovinu, odnosno naknadu u visini mirovine i obiteljske invalidnine njih:

- 74,2 % odgovorilo je kako neki od članova njihovih obitelji još uvijek ostvaruju Pravo
  - 25,8 % odgovorilo je kako nitko više ne ostvaruje to Pravo
-

*81,1% ISPITANIKA SMATRA DA BI ZAKONOM O HRVATSKIM
BRANITELJIMA IZ DOMOVINSKOG RATA I ČLANOVIMA NJIHOVIH
OBITELJI TREBAO BITI DEFINIRAN ČLANAK KOJIM BI SE UREDILA
PRAVA, UVJETI I OSIGURALA NOVČANA SREDSTVA U VISNI
OBITELJSKE INVALIDNINE PO ODLASKU U MIROVINU DJETETA
SMRTNO STRADALOG I NESTALOG HRVATSKOG BRANITELJA*

Iz osobnog rada s osobama koje imaju status djeteta poginulog/smrtno stradalog/nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, vidljivo je kako veliki broj njih ima egzistencijalne probleme unatoč zaposlenju. Smatramo da ključ tog problema leži u tome što se populaciji djece poginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata nije konkretnije i konstruktivnije pristupalo te radilo na rješavanju psihosocijalne traume, a samim time jačanju i osnaživanju kako pojedinaca tako i cijele populacije djece poginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Mišljenja smo kako bi adekvatnijom skrbi nadležnih službi i institucija u minulome vremenu navedena populacija postigla bolje rezultate u vidu obrazovanja, nošenja s proživljenim ratnim traumama, ali i traumatizacijom i stigmatizacijom populacije kao tereta društву i etiketiranja kao privilegiranih osoba kojima je država osigurala sve, dok je istina potpuno suprotna; obiteljima koje su proživjele gubitak/nestanak člana obitelji nije pružena adekvatna psihosocijalna pomoć i podrška, nadležne službe u velikoj mjeri nisu vodile računa o tome u kakvima uvjetima odrastaju djeca poginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, obrazovni djelatnici u velikoj mjeri nisu na adekvatan način pristupali i postupali u rješavanju i otklanjanju problema s kojima su se susretala djeca – ratni stradalnici. Kroz ranija istraživanja koja je provodila Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata jasno je vidljivo da se velik broj ispitanika sam borio s depresijom, anksioznošću, izoliranošću, stigmatizacijom te su neki od njih čak pokušali i samoubojstvo.

*Istraživanje u sklopu projekta Udruge djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata "Djeca rata - nečujni krik", 2015. godina; publikacija "Djeca rata - nečujni krik" godina izdanja: 2019
https://udpnhbdr.hr/wp-content/uploads/2021/Publikacija_necujni_krik_isp.pdf*

Također, 15,9% ispitanika nema ni drugog roditelja koji bi im eventualno mogao pomoći u nošenju sa stalnim svakodnevnim problemima, poskupljenjima energetika i troškova života. Iz

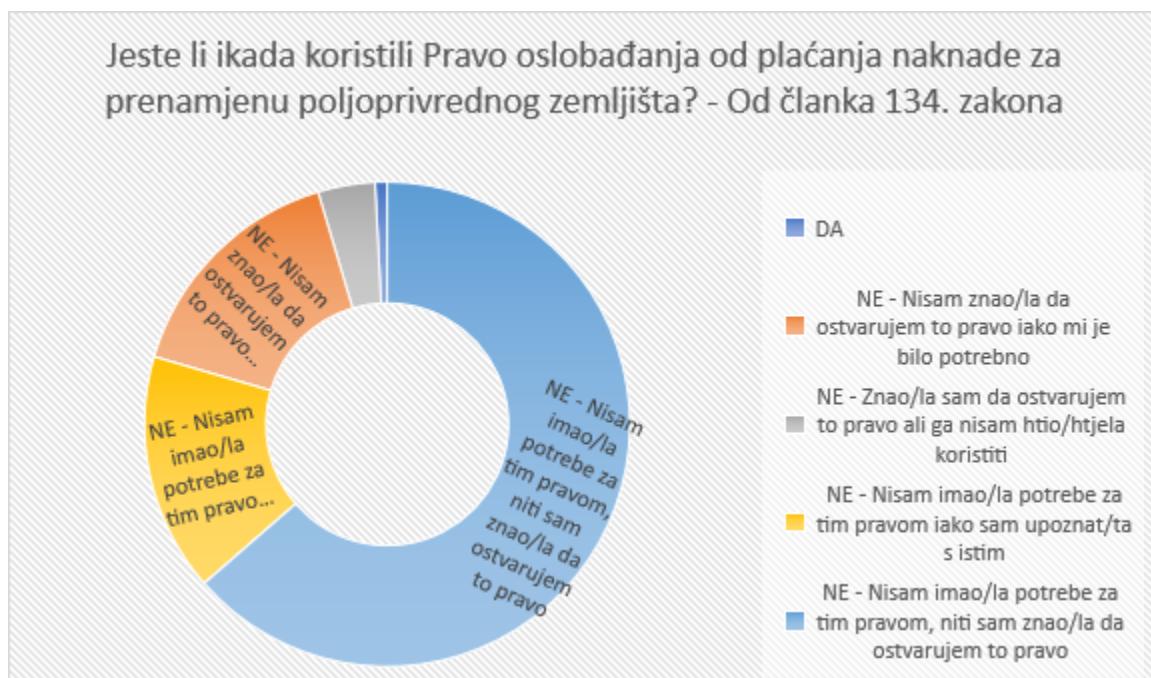
svega navedenog smatramo kako bi u Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji trebao biti definiran članak kojim bi se uredila prava, uvjeti i osigurala novčana naknada u visini obiteljske invalidnine po odlasku u mirovinu djeteta smrtno stradalog/nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata.

Pravo prednosti pri zakupu poslovnog prostora ispitanici u velikoj mjeri nisu koristili.

- **71,2 % ispitanika nije znalo da ostvaruju to Pravo niti im je bilo potrebno**
- **12,1% ispitanika nije znalo da ostvaruju to Pravo iako im je bilo potrebno**
- 12,1 % ispitanika bilo je upoznato s tim Pravom, ali ga nisu imali potrebe koristiti
- 3 % ispitanika je znalo da ostvaruju to Pravo, ali ga nisu htjeli koristiti

Pravo pri zakupu poslovnog prostora koristilo je tek 1,5% ispitanika te je iz dobivenih odgovora vidljivo kako je Pravo na prednost pri zakupu poslovnog prostora bilo slabo korišteno od strane ispitanika, ali je svakako potrebno veće informiranje o mogućnostima korištenja navedenog prava te bi posljedično moglo doći i do povećanja korištenja istog.

Pravo na oslobođanje od plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta čak 79,5% ispitanika nije znalo da mogu koristiti.

Pravo oslobođanja od plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta **koristilo je tek 0,8% ispitanika**. Uvidom u dobivene odgovore jasno je vidljivo kako su ispitanici u velikoj mjeri bili slabo upućeni u postojanje navedenog Prava oslobođanja od plaćanja naknade za prenamjenu poljoprivrednog zemljišta.

Kroz analizu dobivenih odgovora na pitanje **Prava na oslobođenje od plaćanja sudskih, upravnih i javnobilježničkih pristojbi** dobili smo sljedeće rezultate:

- 57,6% ispitanika koristilo je spomenuto Pravo
- **25% ispitanika nije znalo da ostvaruju navedeno Pravo**
- 11,4% ispitanika navelo je kako Pravo nisu koristili iz nekog drugog razloga

- 6,1% ispitanika nije htjelo koristiti to Pravo

Analizom dobivenih odgovora vidljivo je kako je ipak veći broj ispitanih osoba, njih 63,7% bilo upoznato sa spomenutim Pravom oslobađanja od plaćanja sudske, upravnih i javnobilježničkih pristojbi, no i dalje četvrtina ispitanika nije upoznata s navedenim pravom.

Po pitanju korištenja **Prava na novčanu naknadu za nezaposlene hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i članove njihovih obitelji** došli smo do podatka kako velik broj ispitanika nije koristio to Pravo.

- **49,2% odgovorilo je kako nisu znali da ostvaruju to Pravo**
- 32,6% ispitanika izjasnilo je kako nisu koristili Pravo iz ostalih razloga
- 15,9% ispitanika je znalo da ostvaruju to Pravo, ali ga nisu imali potrebu koristiti

Pravo na novčanu naknadu za nezaposlene hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i članove njihovih obitelji koristilo je tek 2,3% ispitanika.

---

*84,1% ISPITANIKA SMATRA DA BI SVA DJECA POGINULIH,
SMRTNO STRADALIH I NESTALIH HRVATSKIH BRANITELJA
TREBALA ZAKONOM OSTVARITI PRAVO NA BESPLATNO
DOPUNSKO ZDRAVSTVENO OSIGURANJE, BEZ OBZIRA NA
NOVČANI CENZUS NJIHOVOG KUĆANSTVA – BAŠ KAO ŠTO
NAVEDENO PRAVO OSTVARUJU RODITELJI I UDOVICE
POGINULIH, SMRTNO STRADALIH I NESTALIH HRVATSKIH
BRANITELJA DOMOVINSKOG RATA*

U analizi dobivenih odgovora došli smo do rezultata kako visoki postotak od 84,1% ispitanika smatra kako bi sva djeca smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata trebala imati osigurano Pravo na besplatno dopunsko osiguranje bez obzira na prihode, samim time jer bi velikom broju djece poginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata bio znatno olakšan život te bi im se poboljšali egzistencijalni uvjeti. Iz dobivenih odgovora, ali i u stalnom radu s djecom poginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, jasno je vidljivo kako bi se Zakonom trebalo osigurati svoj djeci poginulih, nestalih i smrtno stradalih hrvatskih branitelja Pravo na besplatno dopunsko osiguranje bez obzira na prihode i cenzuse koji su određeni Zakonom.

Iz dobivenih odgovora vidljivo je kako je velik broj ispitanika bio upoznat s **Pravom na uvoz automobila bez carinjenja i oporezivanja**. Njih 58,3% je koristilo navedeno Pravo, dok je 25,8% njih odgovorilo kako su bili upoznati s Pravom, ali ga nisu koristili. 15,9% ispitanika izjasnilo se kako nisu znali da su ostvarivali Pravo na uvoz automobila bez carinjenja i oporezivanja.

Navedeno Pravo na uvoz automobila bez carinjenja i oporezivanja više ne postoji u Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, ali nas je zanimalo podatak koliko je osoba bilo upoznato s navedenim Pravom, odnosno koliko ih je koristilo navedeno Pravo na uvoz automobila bez carinjenja i oporezivanja.

Cjelokupnom analizom dobivenih odgovora iz kategorije ostalih prava jasno je vidljivo da su u Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji potrebne izmjene i dopune koje bi se odnosile na prava djece poginulih/smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Ujedno je potrebna i veća informiranost o pravima i pogodnostima koja mogu koristiti hrvatski branitelji i stradalnici Domovinskog rata jer je iz većine odgovora ispitanika vidljivo da u velikoj mjeri nisu upoznati da ostvaruju određena prava koja im omogućuje Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji.

JAVNI NATJEČAJI I JAVNI POZIVI MINISTARSTVA HRVATSKIH BRANITELJA

U ovom dijelu istraživanja koja se tiču Javnih natječaja i Javnih poziva Ministarstva hrvatskih branitelja zanimalo nas je koliko je djece poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja bilo upoznato s Javnim natječajima i Javnim pozivima Ministarstva hrvatskih branitelja te kakva su njihova iskustva i mišljenja o istima.

Veliki broj ispitanika, njih čak **92,4% izjavilo je negirajuće na pitanje vezano za prijavljivanje na Javne natječaje i Javne pozive koje je objavljivalo Ministarstvo hrvatskih branitelja**. Od navedenog postotka:

- 62,9 % ispitanika odgovorilo je da se nisu prijavljivali na Javne natječaje/Javne pozive iz ostalih razloga
- 26,5 % ispitanika nije znalo da se mogu prijaviti na Javne natječaje i Javne pozive
- 3 % ispitanika nije ispunilo formalne uvjete Javnih natječaja/Javnih poziva

Od ukupnog broja ispitanika na Javne natječaje i Javne pozive koje je objavljivalo Ministarstvo hrvatskih branitelja prijavilo se tek 7,6% ispitanika od čega najviše osoba za stipendije i sufinanciranje troškova obrazovanja, zatim na dodjeli potpora za samozapošljavanje, a najmanje osoba za dodjelu potpora radu braniteljskih zadruga.

Iz prikupljenih anketnih odgovora vidljivo je kako populacija kojoj su Javni natječaji i Javni pozivi Ministarstva hrvatskih branitelja bili namijenjeni slabo informirana i upoznata sa istima. U odgovorima se također navodi kako velik broj braniteljske i stradalničke populacije nema svakodnevni pristup internetu i medijskim sadržajima što uvelike otežava informiranje i prijavljivanje. U mnogim odgovorima se navodi komplikiranost uvjeta i brojnih zapreka koje na kraju rezultiraju odustajanjem i od same prijave. Ispitanici smatraju da bi Ministarstvo hrvatskih branitelja trebalo imati bolju suradnju s braniteljskim i stradalničkim udrugama u kreiranju Javnih natječaja i Javnih poziva.

Ispitanici koji su se prijavljivali na Javne pozive ili Javne natječaja Ministarstva hrvatskih branitelja izrazili su svoje osobno zadovoljstvo istima:

- 40% ispitanika izjavilo je da su djelomično zadovoljni

- 26,7% ispitanika izjavilo je da niti su zadovoljni, niti nezadovoljni
- 26,7% ispitanika izjavilo je da su u potpunosti nezadovoljni
- 6,6% ispitanika izjavilo je da su djelomično nezadovoljni

Cjelokupnom analizom ove skupine pitanja i odgovora došlo smo do podataka kako velik broj ispitanika smatra da bi trebalo promijeniti određene uvjete u Javnim pozivima i/ili Javnim natječajima Ministarstva hrvatskih branitelja, a što navode i sami ispitanici u izdvojenim odgovorima:

„U javnom pozivu za proširenje postojeće djelatnosti treba uvesti da se na isti mogu prijaviti i osobe koje su samostalno ili uz neke druge potpore pokrenule vlastiti obrt, a ne samo osobe koje su ranije koristile potpore za samozapošljavanje od Ministarstva hrvatskih branitelja“

“Konkretno, dobro bi mi došla potpora za poslijediplomski, međutim, ne mogu je ostvariti jer sam zaposlena, ali potpora bi mi dobro došla budući sam podstanar i dio plaće mi odlazi na stan i režije.”

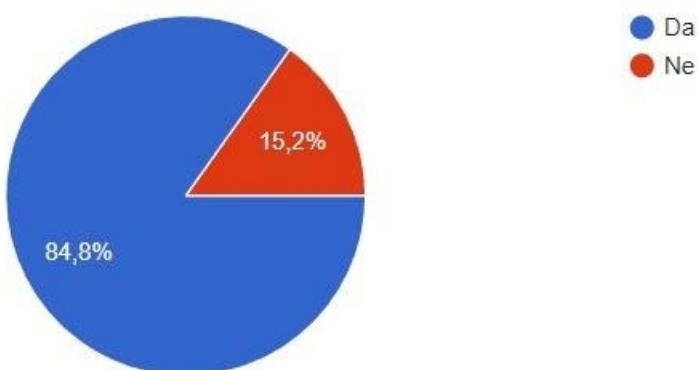
„Javni pozivi su dosta komplikirani, nekada je nemoguće ispuniti uvjete te su pozivi drugih institucija koji su dostupni općoj populaciji puno smisleniji, isplativiji i imaju bolje uvjete.“

„Procedure su komplikirane i ne postoji podrška pri prijavi pa mislim da se većina ni ne upušta u to zbog komplikirane administracije.“

„Natječaji za opću populaciju u nekim slučajevima imaju puno bolje uvjete.“

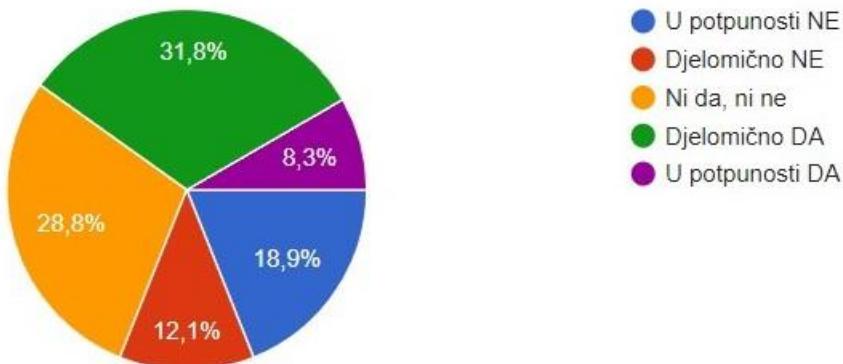
Za kraj ove skupine pitanja u sklopu istraživanja, zanimalo nas je mišljenje istih o Vladinim mjerama za ublažavanje udara rasta cijena energenata na standard građana.

Smatrati li da bi Vladinim mjerama za ublažavanje udara rasta cijena energenata na standard građana trebala biti obuhvaćena i djeca smrtno stradalih/nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata koja su lošeg finansijsko – imovinskog stanja?

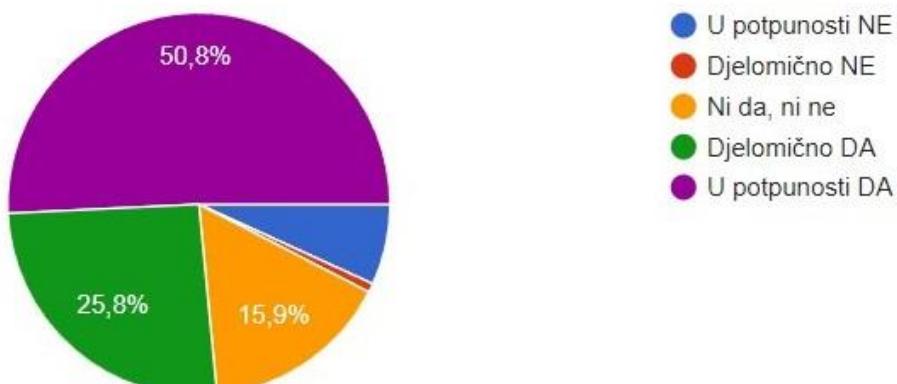
ZAVRŠNI DIO ISTRAŽIVANJA

Na kraju upitnika zanimalo nas je smatraju li stradalnići Domovinskog rata – djeca poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja da je korištenje prava i pogodnosti, sukladno Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, poboljšalo njihovu kvalitetu života te dobivamo sljedeće rezultate:

Iz prikazanog grafikona vidljiva je različita percepcija ispitanika na ovu temu. Ukoliko bi prikazane odgovore podijelili na tri grupe ispitanika, dolazimo do zaključka da najveći broj ispitanika, njih **40,1% ipak smatra da su im prava i pogodnosti iz Zakona u potpunosti ili djelomično poboljšali kvalitetu života, dok 31% ispitanika smatra da u potpunosti ili djelomično nisu**. Ostaje nam dosta veliki broj ispitanika koju su u kategoriji „Ni da, ni ne“, njih 28,8% što može biti rezultat nepoznavanja prava i pogodnosti koja pripadaju djecu poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata.

Kroz istraživanje je vidljivo da velik broj ispitanika nije dovoljno ili niti malo upoznat s određenim pravima i pogodnostima koja im pripadaju, iz različitih razloga. Međutim, određena prava iz zakona su ipak korištena u velikom obimu te nas je stoga zanimalo jesu li se ispitanici u bilo kojem razdoblju njihovog života osjećali diskriminirano ili emocionalno povrijedeno zbog prava koja im pripadaju po zakonu (npr. prozivke i vrijeđanje društvene zajednice, medija itd.) te dobivamo rezultate koji su na tragu određenih ranijih istraživanja koja je udruga provodila.

76,6% ispitanika (djece poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja) u potpunosti ili djelomično bili su diskriminirani i/ili emocionalno povrijedeni zbog prava i pogodnosti koja im pripadaju po Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji – zbog prozivki ili vrijeđanja društvene zajednice, medija i dr.

Upravo je ovo poražavajući podatak do kojeg dolazimo ovim istraživanjem, a što su nam sami ispitanici i potvrdili kroz tekstualne odgovore unutar cijelokupnog istraživanja i davanja svojih osobnih iskustava oko korištenja određenih prava i pogodnosti kada su im ista onemogućena ili kada su zbog istih bili izloženi raznim uvredama od strane poslodavaca, društvene zajednice, institucija i dr. Kada uzmemo u obzir da su upravo branitelji i stradalnici Domovinskog rata dio ranjive skupine društvene zajednice, žalosna je činjenica da je upravo negativni medijski utjecaj često doveo do zabluda kako su propisana prava i pogodnosti ovih skupina isključiva, na način da se ista primjenjuju bez zadovoljavanja određenih drugih uvjeta, koje trebaju ispuniti i svi ostali pripadnici društvene zajednice da bi nešto ostvarili ili participirali za određene stvari.

Obzirom na brojna negativna iskustva ispitanika koja su vidljiva kroz ovo istraživanje, zanimalo nas je smatrali li isti da se Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji provodi bez problema u praksi i da se bez poteškoća mogu ostvariti prava i pogodnosti koja on propisuje.

Smatrate li da se Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji provodi bez problema u praksi te da bez poteškoća možete koristiti prava i pogodnosti koje Vam on omogućava?

- Smatrate li da se Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji provodi bez problema u praksi te da bez poteškoća možete koristiti prava i pogodnosti koje Vam on omogućava?

Također i ovaj odgovor potvrđuje određene ranije zaključke i iskustva ispitanika ovog istraživanja koja govore o tome da mnogi često pronalaze načine i alate kako bi izbjegli odredbe Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji te onemogućili korisnicima istog da ostvare svoja prava. Obzirom na današnju dob ispitanika, najvidljiviji primjer toga je pravo prednosti prilikom zapošljavanja gdje poslodavci najčešće

koriste „rupe u zakonu“, odnosno određene manjkavosti istog te razne druge alate kako bi djetetu poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja onemogućili korištenje njegovog prava.

Upravo iz takvih razloga u sklopu ove analize dane su određene smjernice i preporuke za izmjene i dopune trenutnog zakona kako bi smanjili mogućnost njegove manipulacije u praksi. Upravo ovakvi podaci dovode do zaključka da ukoliko imamo zakon koji se teško primjenjuje u praksi, onda su potrebne njegove izmjene kako bi se korisnicima istoga uistinu i pomoglo u ostvarivanju zakonom propisanih prava i pogodnosti, uvezši u obzir i njihovu trenutnu životnu dob te činjenicu da mnoga trenutno propisana prava i pogodnosti nisu iskoristiva upravo zbog tog razloga, pa je i to jedan od elemenata koji dovodi do negativne percepcije društvene zajednice u djeci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata.

Kada govorimo o pravima i pogodnostima za koje ispitanici smatraju da bi trebala biti propisana zakonom, zanimalo nas je da li smatraju da unuci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata trebaju također biti uvršteni u zakon te ostvarivati određena prava. Na navedeno pitanje 28% ispitanika izjavilo je da smatraju da Zakonom o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji trebaju biti obuhvaćeni i unuci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja, dok **72% ispitanika smatraju da unuci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata ne trebaju ostvarivati prava propisana zakonom, a koja se odnose na članove obitelji poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata**. Ispitanici koji su na ovo pitanje dali potvrđan odgovor najčešće navode da bi se unucima poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih braniteljima trebalo omogućiti besplatne udžbenike ili financijska pomoć kod kupnje istih, pravo prednosti ili dodatna bodovanja prilikom smještaja u učeničke i studentske domove te sufinanciranje troškova prijevoza ukoliko se osoba školuje u drugom mjestu te svakodnevno putuje. Ujedno smatraju da predložena prava i pogodnosti više pomažu njima kao roditeljima te bi ih se na taj način lakše uvrstilo u zakon, na način da na isto imaju pravo djeca poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja kao pomoć u školovanju vlastitog djeteta, ukoliko se isti nalaze u teškoj financijskoj / materijalnoj situaciji.

Na kraju ovog istraživanja dali smo mogućnost ispitanicima da predlože potrebne promjene / izmjene trenutnog Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, odnosno **uvodenje određenih prava i pogodnosti koje do sada zakon nije prepoznao, a njihovi prijedlozi su sljedeći:**

Pravo na besplatno dopunsko osiguranje djeci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja na način da isto ostvaruju svi koji imaju navedeni status, bez obzira jesu li trenutno korisnici obiteljske invalidnine, zaposleni i bez gledanja financijskog cenzusa članova kućanstva – na jednak način kojim navedeno pravo koriste roditelji i udovice poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja

	Omogućiti redovite sistematske preglede svim članovima obitelji (roditelji, udovice i djeca) poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja
	Pravo na korištenje obiteljske invalidnine / naknade u visini obiteljske invalidnine djeci poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja nakon što isti odu u mirovinu ili ukoliko je istima utvrđena djelomična ili potpuna nesposobnost za rad zbog zdravstvenih razloga
	Pravo prednosti prilikom smještaja u starački dom za djecu poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja
	Pravo prednosti (hitnosti) obavljanja zdravstvenih pregleda za članove obitelji poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja u bolnicama, na način da matična bolnica ili druga najbliža bolnica u roku 15 dana mora osigurati termin za određeni pregled ili pretragu
	Veća i češća informiranost kroz različite tribine / okrugle stolove za hrvatske branitelje, invalide Domovinskog rata i članove obitelji poginulog, smrtno stradalog ili nestalog hrvatskog branitelja o pravima i pogodnostima koje mogu koristiti
	Educirati zaposlenike jedinica lokalnih uprava i samouprava, posebice ureda za branitelje pri županijama i gradovima, o pravima i pogodnostima te načinima korištenja istih propisanih Zakonom o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji obzirom da je u praksi dokazano da isti nemaju sve informacije ili koriste stare informacije (odredbe zakona koje više nisu na snazi) te posljedično dolazi do nezadovoljstva i frustracije skupina koje imaju određena prava, a ista im nisu omogućena zbog neznanja djelatnika. U edukacije uključiti i predstavnike udruga proisteklih iz Domovinskog rata obzirom da oni također direktno rade sa braniteljima i stradalicima Domovinskog rata te im se isti često obraćaju za savjete.
	Otvoriti Veteranske centre i prema vani, odnosno ponuditi mogućnost i drugim veteranim (SAD, EU i treće zemlje) boravka i korištenja usluga centara; uklopiti u rad centara i medicinsko osoblje i doktore (sva područja primjenjiva medicine) te ih povezati s onima iz inozemstva na način da im centri budu istraživačko-znanstveni pogoni za proučavanje zdravlja hrvatskih branitelja i članova obitelji te da se na taj način smanji poboljevanje ciljane populacije; internacionalizacijom centara bi se i veterani međusobno upoznavali i

povezivali čime se otvaraju i brojne mogućnosti suradnji među njima (od zajedničkih hobija pa do možda i zajedničkog pokretanja poslova, učenja jezika i sl.).

Uvesti sustav nagrada (nešto kao Zlatna kuna ili sl.) za branitelje i članove obitelji koji imaju privatne tvrtke, OPG-ove, zadruge i brendirati ih, a sve kako bi se potaknulo više branitelja i stradalnika u poduzetničke ili poljoprivredne djelatnosti. Isto je moguće i na području umjetnosti, ali i svih drugih područja u kojima su aktivni.

Organizirati regionalne dane hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata jednom godišnje (Slavonija, Središnja Hrvatska, Gorski kotar i Istra, Lika i Dalmacija) na kojima bi se predstavljale tvrtke, OPG-ovi i zadruge te njihovi proizvodi i usluge, održavala stručna i znanstvena predavanja kao i edukacije i prezentacije (sva područja vezana za populaciju hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata; od rata preko zdravlja do poduzetništva i umjetnosti), održavale izložbe, koncerti, kino projekcije, večeri poezije i sl. Bilo bi poželjno ovo organizirati u samoj sezoni (nakon Uskrsa) ili usred ljeta, a kako bi i turisti mogli dobiti uvid u ratna zbivanja na ovom području ali i kako bi mogli popričati sa samim sudionicima kao i kupiti njihove proizvode (brendiranje). Ovo je događanje na kojem bi mogle sudjelovati i sve škole iz određene regije (kao sudionici ili kao posjetitelji).

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja je bio dobiti uvid o upućenosti djece poginulih, smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja kao stradalnika Domovinskog rata na prava koja im pripadaju po Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, kao i dobiti podatke o njihovom osobnom zadovoljstvu konzumacijom navedenih prava.

Iz dosadašnjeg iskustva i kroz dugogodišnji rad s populacijom djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja, bili smo mišljenja da su potrebne određene izmjene Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, a u dijelu koji se odnosi na prava djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja.

Unatoč spoznaji iz prakse, želja nam je bila vidjeti i stavove osoba iz ciljane skupine.

Iako je ovo istraživanje tek prvo u nizu te smo kroz njega već naglasili neke smjernice za izmjene zakona tek nakon svih predviđenih istraživanja planirano iznijeti svoje prijedloge zakonskih izmjena, ali i nakon ovog prvog istraživanja, koje je bilo općeg karaktera, možemo donijeti neke zaključke.

Prva stvar koju možemo vidjeti iz istraživanja je da većina ispitanika smatra da su nužne izmjene Zakona, ili barem njegove korekcije, u gotovo svim segmentima koji se odnose na djecu smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja.

Druga stvar koja se primjećuje je veliko, odnosno nedovoljno poznavanje svojih zakonskih prava, a posljedično i ne konzumiranje istih, jer ako osoba nije upoznata da ima neko pravo nije ga ni u mogućnosti koristiti ili bar izabrati želi ili ga koristiti.

Ovim problemom bi se u narednom periodu trebale pozabaviti i udruge koje u svom članstvu imaju djecu smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja, ali posebno državne institucije tj. ministarstvo nadležno za skrb o stradalničkoj populaciji, jer udruge u praksi mogu doprijeti do svog članstva, s pojačanim aktivnostima i promidžbom kroz medije eventualno do većeg broja osoba iz populacije, a za to su potrebna i dodatna finansijska sredstva. S druge strane državne institucije posjeduju sve mehanizme i mogućnosti da dopru do većine.

Na koji način to postići, tek nam predstoji vidjeti u narednom periodu. Hoće li to biti brošure koje bi bile dostavljene svoj djeci smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja, a u kojima bi bila navedena sva prava koja imaju ili neki drugi način, ostaje za promisliti ali svakako će bit potrebna dodatna komunikacija i pojačan angažman oko djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja.

Osim općeg uvida u život djece smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja s posebnim naglaskom na Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji koji je trenutno na snazi, ovo istraživanje nam je pokazalo da su djeca smrtno stradalih i nestalih hrvatskih branitelja u velikom broju izrazili želju i za proširenjem nekih prava, odnosno vraćanjem nekih prava koja su prije bila propisana zakonom, kao i za uvođenjem u zakon nekih sasvim novih prava za koje smatraju da bi im olakšala život ili podigla kvalitetu života.

Ovo istraživanje je osmišljeno kao prvo u nizu od tri, koji će zajedno činiti nedjeljivu cjelinu nakon koje planiramo iznijeti svoje sveobuhvatne prijedloge za izmjene i dopune Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji, a u svrhu poboljšanja javnih politika i zakona te posljedično poboljšanja kvalitete življenja hrvatskih branitelja i stradalnika iz Domovinskog rata.